

บทที่ 3

กฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติตามกฎหมาย ประเทศไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองไว้ให้กับประชาชนนั้นมีความสำคัญยิ่ง องค์กรของรัฐทุกองค์กรทั้งองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร หรือองค์กรตุลาการ ตลอดจน เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเคารพและให้ความคุ้มครองในฐานะที่เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่มีผลบังคับ โดยตรงต่อองค์กรของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ในบางครั้งมีความจำเป็นที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ที่จะก้าวล่วงเข้าไปในสิทธิและเสรีภาพด้านต่างๆ ของประชาชน จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองไว้ เพื่อให้ การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและสอดคล้องกับ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

3.1 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ถูกยกเลิก และได้มี ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 2/2557 เรื่องการประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่ว ราชอาณาจักร และประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งมาตรา 4 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครอง ประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณี ระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้”¹ ดังนั้น หลักการ เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

¹ สนธิฯ รัตนธรรต. (2558). *การค้น การจับ และสิทธิตามกฎหมาย* (ฉบับปรับปรุงใหม่ 2558). สมุทรปราการ: พจนทรัพย์การพิมพ์. หน้า 3.

พุทธศักราช 2550 จึงยังได้รับความคุ้มครองและผูกพันทั้งองค์กรของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนี้

1) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตร่างกาย ในกรณีนี้เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 ได้บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษ ด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือ เพิกถอนการกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด รัฐจึงต้องรับรองและคุ้มครอง ดังนั้น การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐจึงต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

2) หลักประกันในเสรีภาพในเคหสถาน เนื่องจากบุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน และย่อมได้รับความคุ้มครองในการอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถาน โดยปกติสุข การที่บุคคลอื่นเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือใน ที่ร โหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีหมายหรือคำสั่งของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ² เพราะเคหสถานเป็นสถานที่ส่วนบุคคลที่ผู้ครอบครองต้องการอาศัยอย่างปกติสุขโดยปราศจากการรบกวน โดยพลการจากบุคคลอื่นหรือรัฐ ดังนั้น ใครจะบุกรุกหรือตรวจค้นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือยินยอมจากผู้ครอบครองไม่ได้ เพราะแม้แต่การใช้อำนาจรัฐในการเข้าไปตรวจค้น

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 33.

เทศสถานก็ต้องมีกฎหมายที่ให้อำนาจไว้และการใช้อำนาจดังกล่าวก็ต้องกระทำโดยเท่าที่จำเป็นแก่กรณีเท่านั้น เช่น หมายค้นที่ศาลออกให้ทำการตรวจค้นเพื่อยึดหรืออายัดสิ่งผิดกฎหมาย เป็นต้น³

3.2 การคุ้มครองประพฤติก่อและอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติตามกฎหมายไทย

การคุ้มครองประพฤติก่อผู้กระทำผิดในประเทศไทยได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 – 58 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 แต่ยังไม่มีความหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน และไม่มีหน่วยงานที่จะรับผิดชอบในการคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2520 กระทรวงยุติธรรมได้เสนอต่อรัฐบาลขอจัดตั้งสำนักงานคุมประพฤติกลาง เพื่อดำเนินการคุ้มครองประพฤติก่อผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุ้มครองประพฤติก่อตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 ขึ้น เพื่อใช้ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายหลัก โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งต่อมาได้ถูกยกเลิกและได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติก่อ พ.ศ. 2559 แทน ดังนั้น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองประพฤติก่อและอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติจึงมีดังนี้

3.2.1 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการคุ้มครองประพฤติก่อตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56-58

การคุ้มครองประพฤติก่อเป็นกระบวนการภายหลังจากศาลมีคำพิพากษารอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษผู้กระทำผิดและได้กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติก่อไว้ ซึ่งศาลได้พิจารณาแล้วว่าผู้กระทำผิดรายนั้นสามารถแก้ไขกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดหลักเกณฑ์การสั่งคุ้มครองประพฤติก่อและเงื่อนไขการคุ้มครองประพฤติก่อไว้ดังนี้

1) หลักเกณฑ์การคุ้มครองประพฤติก่อ

การคุ้มครองประพฤติก่อที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56-58 นั้น เป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาที่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษไว้ ซึ่งมาตรา 56 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2559 มาตรา 7 ให้ยกเลิกความเดิมในมาตรา 56 เดิม โดยมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2559 ได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งคุ้มครองประพฤติก่อ ซึ่งกำหนดไว้ในวรรคแรกว่า ถ้าศาลเห็นสมควรรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษผู้กระทำความผิดรายใด ไม่ว่าจะโทษจำคุกหรือปรับอย่างไรอย่างหนึ่งหรือ

³ สิทธิชัย คิวฤทธิ. (2557). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของพนักงานคุมประพฤติกับสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุ้มครองประพฤติก่อตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 86.

ทั้งสองอย่าง ศาลมีอำนาจที่จะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติกู้กระทำความผิดนั้นได้ด้วย ดังนั้น การจะใช้วิธีการคุ้มครองประพฤติกู้จึงจำเป็นต้องทราบถึงหลักเกณฑ์ของการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษตามมาตรา 56 วรรคแรก ที่ได้กำหนดวงหลักเกณฑ์การรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษและการคุ้มครองประพฤติกู้ ดังนี้

(1) เป็นการกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกสุทธิไม่เกิน 5 ปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือ

(2) คดีนั้นศาลจะลงโทษปรับสถานเดียว และ

(3) ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(3.1) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(3.2) เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็น

- โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือ

- โทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือ

- พันโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี และมากระทำความผิดอีกโดยความผิด

ครั้งหลังที่ศาลสั่งพนักงานคุมประพฤติกู้ดำเนินการ เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) ความผิดที่กระทำจะต้องมีโทษจำคุกหรือปรับ คำว่า “หรือ” หมายถึง “และ” ด้วย กล่าวคือ ไม่ว่าจะจำคุกอย่างเดียว หรือปรับอย่างเดียว หรือทั้งจำทั้งปรับ ก็เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 56 ซึ่งสามารถคู่ได้จากบทบัญญัติของกฎหมายตามมาตราที่ผู้กระทำความผิดถูกฟ้อง โดยไม่จำเป็นจะต้องเป็นกฎหมายอาญาอาจเป็นความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาให้จำคุกหรือปรับ เช่น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พระราชบัญญัติป่าไม้ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนฯ เป็นต้น โดยมาตรา 17 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า บทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้นๆ จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งมาตรา 56 เป็นบทมาตรานึ่งในภาค 1 ของประมวลกฎหมายอาญา จึงอยู่ในบังคับของมาตรา 17 ที่สามารถนำวิธีการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษและการคุ้มครองประพฤติกู้ไปใช้กับความผิดตามกฎหมายอื่นได้ด้วย

(2) ในคดีที่ศาลลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด โทษจำคุกสุทธิต้องไม่เกิน 5 ปี หมายความว่า ผลสุดท้ายโทษจำคุกที่ศาลจะพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดจริงๆ ไม่เกิน 5 ปี ไม่ว่าจะกำหนดโทษปรับหรือกำหนดโทษอื่นด้วยหากโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ก็อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษและใช้มาตรการคุ้มครองประพฤติกู้ได้

กรณีที่ทำลายกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2024/2523 ที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยไว้ว่า โจทก์ย่อมมีอำนาจแยกฟ้องจำเลยแต่ละคดีเป็นรายกระทงความผิด การวินิจฉัยอัตราโทษว่าจะรอกการลงโทษได้หรือไม่ จึงต้องวินิจฉัยอัตราโทษที่ศาลลงในแต่ละกระทงความผิด จะรวมโทษทุกกระทงความผิดในคดีนั้นมาเป็นเกณฑ์วินิจฉัยหาได้ไม่ ดังนั้น ถ้าโทษจำคุกในแต่ละกระทงที่ศาลจะลงโทษจำเลยไม่เกิน 5 ปี แล้ว จำเลยย่อมอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรอกการลงโทษได้

(3) คดีที่ศาลพิพากษาลงโทษปรับสถานเดียวหรือทั้งจำต้องปรับ ศาลก็รอกการลงโทษปรับได้ (เดิมถ้าไม่ชำระค่าปรับต้องถูกกักขังแทนค่าปรับหรือถูกยึดทรัพย์สินในชำระค่าปรับตามมาตรา 29 และมาตรา 30)

(4) นอกจากหลักเกณฑ์ 3 ข้อ ข้างต้นแล้ว ยังต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย⁴

- ผู้กระทำความผิดรายนั้นไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนตามมาตรา 56 (1) วรรคหนึ่ง กล่าวคือ ไม่เคยได้รับโทษจำคุกจริงๆ มาก่อน เช่น คดีก่อนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกแต่ให้รอกการลงโทษไว้ ดังนี้ ไม่ถือว่าเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ซึ่งเรียกกันว่า รอแล้วรออีกได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 452/2523) และคำพิพากษาให้จำคุกนั้นจะต้องถึงที่สุดมิเช่นนั้นยังถือไม่ได้ว่าจำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6900/2544) แต่ถ้าคดีก่อนที่ศาลพิพากษาจำคุกได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ถือว่าไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ศาลรอกการลงโทษได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 492/2550) โทษจำคุก ศาลรอกการลงโทษได้ แต่หากศาลเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังไปแล้ว ศาลจะรอกการลงโทษกักขังไม่ได้ (เทียบฎีกาที่ 3818/2533) และคำว่า “ไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน” มีความหมายว่า ไม่ได้รับโทษจำคุกมาก่อนคดีที่ศาลกำลังจะพิพากษา โดยไม่จำเป็นว่าจะต้องกระทำความผิดก่อนคดีที่จะพิพากษา (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3314/2542) ส่วนการขังก่อนศาลพิพากษา เช่น ขังในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาลย่อมไม่ใช่การจำคุก

- กรณีเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เช่น คดีก่อนได้รับโทษจำคุกตามกฎหมายฉบับอื่น ก็ถือว่าเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 268/2543) และคำว่า “เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน” ตามความในมาตรา 56 (2) และ (3) วรรคหนึ่ง ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ มีความหมายโดยสรุปว่า แม้คดีก่อนเคยได้รับโทษจำคุกจริงๆ จะไม่ใช่คดีประเภทหรือคดีลหุโทษ หากเป็นโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ศาลรอกการลงโทษในคดีหลังได้ (ไม่ต้องพิจารณาว่าพ้นโทษ

⁴ สหรัฐ กิติศุภการ. (2559). *หลักและคำพิพากษา: กฎหมายอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง. หน้า 86.

มานานเท่าใด และไม่ต้องพิจารณาว่าคดีหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือไม่) แต่หากคดีก่อนรับโทษจำคุกเกิน 6 เดือน ศาลจะรอกการลงโทษในคดีหลังได้ต่อเมื่อจำเลยพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี และความผิดในคดีหลังจะต้องเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะเข้าหลักเกณฑ์ที่จะสามารถรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษได้ ก็ไม่ได้หมายความว่าศาลจะต้องพิพากษารอกการลงโทษให้ผู้กระทำผิดทุกรายไป ในกรณีนี้ย่อมอยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละคดีเป็นรายบุคคลไป การใช้ดุลพินิจดังกล่าวศาลจะพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 56 วรรคหนึ่ง ได้แก่ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาวะทางจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานี ซึ่งข้อเท็จจริงเหล่านี้ศาลอาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำรายงานสืบเสาะและพินิจเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา แม้คดีจะเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง และศาลเห็นว่าสมควรรอกการลงโทษนั้น ก็ยังอยู่ในดุลพินิจของศาลต่อไปอีกว่าจำเป็นหรือสมควรที่จะใช้มาตรการคุมความประพฤติผู้กระทำผิดด้วยหรือไม่ ซึ่งมาตรา 56 วรรคหนึ่ง ตอนท้ายให้อำนาจศาลในการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษได้ไม่เกิน 5 ปี โดยศาลอาจไม่กำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติก็ได้

2) การกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคสอง ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2559 ได้วางเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติผู้กระทำผิด ซึ่งเรียกว่า “ผู้ถูกคุมความประพฤติ” ไว้ 10 อนุมาตรา (เดิมมีเพียง 5 อนุมาตรา) โดยตั้งแต่อนุมาตรา (5)-(10) เป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติที่เพิ่มขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางให้พนักงานคุมประพฤติใช้ในการเสนอเงื่อนไขการคุมประพฤติ แต่เป็นอำนาจของศาลที่จะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติเพียงข้อเดียวหรือหลายก็ได้ ดังนี้

(1) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ เช่น ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติทุก 3 เดือนต่อครั้ง ภายในระยะเวลา 1 ปี เป็นต้น ส่วนการกระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ พนักงานคุมประพฤติจะเลือกงานที่มีความเหมาะสมกับสุขภาพ ความรู้ ความสามารถของผู้ถูกคุมความประพฤติ

(2) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ กล่าวคือ ให้ประกอบอาชีพที่เหมาะสมด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและทำงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อเลี้ยงดูตนเองและ

ครอบครัว ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มีงานทำอาจแนะนำสถานที่ติดต่อเพื่อการทำงาน หรือส่งไปเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพด้วยความตั้งใจจริงเพื่อให้มีงานทำงานเป็นกิจจะลักษณะ

(3) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำ ความผิดในทำนองเดียวกันอีก กรณีนี้ศาลจะกำหนดเงื่อนไขในเรื่องที่เกี่ยวกับมูลเหตุที่ก่อให้เกิด การกระทำผิดนั้น เช่น ในคดีพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนฯ ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขว่า ห้ามมิไว้ในครอบครองซึ่งอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิดที่ผิดกฎหมาย หรือคดีเกี่ยวกับ ยาเสพติดให้โทษ ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขว่า ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิด โดยยินยอม ให้มีการตรวจสอบการใช้ยาเสพติดให้โทษ และให้ละเว้นการคบหาสมาคมกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

(4) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกาย หรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด เช่น ให้เข้ารับการ บำบัดรักษาอาการบกพร่องทางจิตที่โรงพยาบาลจิตเวช ตามระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรหรือ ตามที่แพทย์ผู้รักษาเห็นสมควรและจำเป็น ให้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดให้โทษ สารระเหยเสพติด สิ่งเสพติดอื่นๆ ตามคำแนะนำของพนักงานคุมประพฤติ เป็นต้น

(5) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด เช่น ให้ จำเลยเข้าค่ายจริยธรรม เป็นเวลา 3 วัน 2 คืน ณ วัดนายโรง

(6) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาล กำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการ เดินทางด้วยก็ได้

(7) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหาย ตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(8) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือ สิ่งแวดล้อม หรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(9) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(10) เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหาย ตามที่เห็นสมควร

จะเห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อ วันที่ 8 เมษายน 2559 นั้น ได้ปรับหลักเกณฑ์โทษจำคุกในกรณีที่ศาลจะรอการกำหนดโทษหรือ

รอกการลงโทษ และสั่งใช้มาตรการคุมประพฤติให้สูงขึ้นจากเดิม 3 ปี เป็น 5 ปี และให้โอกาสรอกการลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดที่เคยมียุติโทษมาก่อน แต่พ้นโทษมาแล้วเกินกว่า 5 ปี และมากระทำความผิดอีกซึ่งความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่โทษจำคุกที่ได้รับไม่เกิน 6 เดือน รวมถึงสามารถรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษปรับได้ ทั้งได้เพิ่มรูปแบบของเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติอีกด้วย ทำให้หลักเกณฑ์ที่ศาลจะรอกการลงโทษและสั่งให้คุมความประพฤติกว้างขึ้น ส่งผลให้ผู้กระทำผิดที่เข้าสู่ระบบงานคุมประพฤติและเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติมีความหลากหลายมากขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ทั้งในรูปแบบกระบวนการและวิธีปฏิบัติให้สอดคล้องกับภารกิจที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น เพื่อให้กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนด้วยมาตรการคุมประพฤติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือทั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป

3) การเพิกถอนและการสิ้นสุดลงของการคุมประพฤติ

เหตุผลสำหรับการเพิกถอนการคุมประพฤติ ก็คือ การไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมประพฤติ ซึ่งศาลจะกระทำต่อเมื่อได้รับการยืนยันจากพนักงานคุมประพฤติว่าไม่สามารถที่จะควบคุมผู้ถูกคุมความประพฤติได้ หรือเป็นไปโดยอัตโนมัติในกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติกระทำความผิดซ้ำใหม่ ซึ่งกระบวนการพิจารณาเพิกถอนจะกระทำภายในศาล โดย ผู้ถูกคุมความประพฤติสามารถที่จะมีทนายความต่อสู้คดีได้ ในหลายๆ คดีการเพิกถอนเป็นไปโดยอัตโนมัติและเป็นงานประจำ แทนที่จะต้องใช้เวลาพิพากษา การเพิกถอนและการจำคุกจะไม่ใช้สำหรับลงโทษแต่จะใช้สำหรับให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการคุมความประพฤติ คือ การให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไข แต่ถ้ามีการเพิกถอนการคุมประพฤติ ก็ทำให้การคุมประพฤตินั้นสิ้นสุดลงและให้นำโทษที่รอไว้ เช่น โทษจำคุกหรือปรับมาลงโทษกับผู้ถูกคุมความประพฤติแทน ดังนั้น การคุมประพฤตินี้จะสิ้นสุดในกรณีดังต่อไปนี้⁵

(1) กรณีครบกำหนดระยะเวลาการคุมประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 58 วรรค 2 ซึ่งบัญญัติว่า “แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตามมาตรา 56 ผู้นั้นมิได้กระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษหรือถูกลงโทษในคดีนั้น แล้วแต่กรณี” กล่าวคือ เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่ศาลได้กำหนดไว้ในมาตรา 56 และไม่มีการฝ่าฝืนเงื่อนไขตามมาตรา 57 จนศาลสั่งลงโทษหรือไม่ได้กระทำ

⁵ สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน และผู้ได้รับพักการลงโทษ/ลดวันต้องโทษจำคุก เอกสารหมายเลข 9/2551*. กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ. หน้า 32-33.

ความคิดขึ้นใหม่ตามมาตรา 58 วรรคหนึ่ง ดังนี้ เมื่อครบระยะเวลาการคุมประพฤติ ผู้ถูกคุมความประพฤติจะพ้นโทษที่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษไว้ ทำให้พ้นจากสภาพบังคับ คือ เป็นการพ้นการคุมความประพฤติด้วยตนเอง

(2) กรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 57 บัญญัติว่า “เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดตามมาตรา 56 ศาลอาจตัดเตือนผู้กระทำความผิดหรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็” กล่าวคือ ถ้าผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลอาจตัดเตือนให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือเพิ่มเติมเงื่อนไขให้ปฏิบัติ โดยให้คุมประพฤติต่อไป หรือหากศาลเห็นว่า การคุมประพฤติไม่เป็นประโยชน์อีกต่อไปศาลจะกำหนดโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้ก็ได้ กรณีนี้เป็นดุลพินิจของศาลว่าจะเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง ซึ่งหากศาลเลือกใช้วิธีการลงโทษที่รอไว้ก็ทำให้การคุมประพฤตินั้นสิ้นสุดลง

(3) กรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติกระทำความผิดขึ้นใหม่ในระหว่างระยะเวลาการคุมประพฤติ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 58 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา 56 ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง แล้วแต่กรณี” หมายความว่า ในระหว่างการคุมประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติกระทำความผิดขึ้นใหม่ ซึ่งความผิดที่กระทำขึ้นใหม่นี้จะต้องเป็นการกระทำความผิดภายในระยะเวลาที่ศาลรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษไว้ และถ้าคดีหลังศาลพิพากษาลงโทษจำคุก จำเลย ศาลก็จะนำโทษที่รอไว้บวกด้วยได้ โดยที่ไม่ต้องให้พนักงานอัยการร้องขอให้บวกโทษในกรณีเช่นนี้ เมื่อศาลลงโทษจำคุกการคุมประพฤติก็นั้นสิ้นสุดลง

(4) กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติถึงแก่ความตายในระหว่างระยะเวลา การคุมประพฤติ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (1) กำหนดว่า โทษให้เป็นอันระงับไป ด้วยความตายของผู้กระทำความผิด ดังนั้น เมื่อโทษจำคุกหรือปรับที่ได้รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษไว้ระงับไป ก็ทำให้การคุมประพฤติซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ คำพิพากษานั้นสิ้นสุดไปด้วย

3.2.2 อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559

1) หลักการและเหตุผล

โดยที่งานคุมประพฤติมีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรมอันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดความเรียบร้อยขึ้นในสังคม ซึ่งในการปฏิบัติงานด้านนี้มีกรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับการคุมประพฤติ ทั้งในขั้นก่อนการพิจารณาคดี ขั้นการพิจารณาคดี และชั้นหลังการพิพากษาคดีของศาล โดยมีภารกิจเกี่ยวกับการคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นเด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ ผู้ได้รับการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษจำคุก รวมถึงการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การจัดให้มีการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ การดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การให้การสงเคราะห์ การให้หน่วยงานของรัฐและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการคุมประพฤติและภารกิจของกรมคุมประพฤติมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น⁶ จึงได้มีการประกาศพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 ซึ่งจะมีผลใช้บังคับวันที่ 1 เมษายน 2560 ตามมาตรา 2 (พ้น 180 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา) โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ปรับปรุงสาระสำคัญให้ครอบคลุมภารกิจที่กรมคุมประพฤติดำเนินการในปัจจุบันให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยกำหนดกลไกการดำเนินงานในระบบการคุมประพฤติ ปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน พัฒนาระบบการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม และภาคประชาชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยจะขอล่าถึงเฉพาะเรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ดังนี้

2) อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ

พนักงานคุมประพฤติ คือ ผู้ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ในการคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559⁷ และการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานคุมประพฤติเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา⁸ ซึ่งพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติไว้ดังนี้

⁶ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559.

⁷ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 4.

⁸ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 19.

(1) อำนาจในการสืบเสาะและพินิจ

ในการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจจะเริ่มจากที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจ⁹ จากนั้นพนักงานคุมประพฤติจึงมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ เช่น อายุ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม ภาวะแห่งจิต อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด และเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความเสียหายและความเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง แล้วทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง และวิธีการคุมความประพฤติ¹⁰ เสนอศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ

การดำเนินการสืบเสาะและพินิจจะต้องยึดหลักการ ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจอย่างถูกต้อง เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำรายงานและการวางแผนแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ทั้งต้องปกปิดข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบเสาะและพินิจไว้เป็นความลับอีกด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ให้ข้อมูล และในระหว่างการสืบเสาะและพินิจนี้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจส่งตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจให้แพทย์ตรวจเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายและจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่นตามที่เห็นสมควร¹¹ ในกรณีที่จำเลยอ้างเหตุเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายและภาวะทางจิตอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมที่ส่งผลให้จำเลยกระทำความผิด เช่น กระทำผิดเพราะมีภาวะแห่งจิตไม่ปกติมีอาการทางจิตหรืออาการทางประสาท เป็นเหตุกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการกระทำความผิดขึ้น เป็นต้น ซึ่งการส่งตัวจำเลยให้แพทย์ตรวจสุขภาพร่างกายและจิตใจ จึงเป็นการตรวจสอบข้ออ้างของจำเลยว่าเป็นจริงหรือไม่ ทั้งสามารถวิเคราะห์ถึงมูลเหตุการกระทำผิดและแนวโน้มความเป็นไปได้หรือความสามารถในการปรับปรุงแก้ไขตนเองของจำเลย หากศาลจะให้โอกาสจำเลยในการกลับตนเป็นพลเมืองดีโดยใช้มาตรการคุมประพฤติ ดังนั้นพนักงานคุมประพฤติจึงต้องดำเนินการสืบเสาะและพินิจด้วยความละเอียดรอบคอบ

นอกจากนี้ พนักงานคุมประเวดียังมีหน้าที่ออกไปสืบเสาะสถานที่ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจพักอาศัยและสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องด้วย โดยในระหว่างออกสืบเสาะหากมีความจำเป็นอย่างยิ่งพนักงานคุมประเวดีมีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจพักอาศัยหรือทำงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วย และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับ

⁹ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 23 วรรคหนึ่ง.

¹⁰ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 14 (1).

¹¹ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 14 (5).

ประวัติภูมิหลังของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก¹² รวมถึงสอบปากบุคคลผู้ใกล้ชิด เช่น เพื่อนบ้าน นายจ้าง เป็นต้น ตลอดจนมีอำนาจเรียกบุคคลที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา 14 (1) หรือ (2) มาพบและให้ถ้อยคำ และสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งวัตถุหรือเอกสารอันอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ด้วย¹³

ในการออกไปสืบเสาะนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่าผู้ถูกสืบเสาะและพินิจมีที่อยู่หรือที่ทำงานตามสถานที่ที่ได้แจ้งไว้กับพนักงานคุมประพฤติหรือไม่ และเป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัย ที่ทำงาน และชุมชนที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจอยู่อาศัยว่ามีสภาพแวดล้อมอย่างไร มีผลต่อการกระทำความผิดหรือไม่ โดยเป็นการแสวงหาข้อมูลจากเพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน นายจ้าง และเพื่อนร่วมงาน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการออกไปสืบเสาะมักจะแสดงถึงลักษณะที่แท้จริงของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ เนื่องจากพยานดังกล่าวมักจะให้ข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจได้ดีกว่าคนในครอบครัวเพราะเป็นผู้ไม่มีส่วนได้เสียในผลคดี¹⁴

การออกไปสืบเสาะสถานที่ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจพักอาศัยหรือที่ทำงานหรือสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ มีหลักการปฏิบัติ ดังนี้¹⁵

(1.1) การออกไปสืบเสาะสถานที่ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจพักอาศัย

โดยหลักการแล้วเป็นกระบวนการที่พนักงานคุมประพฤติควรจะต้องดำเนินการทุกคดี เพื่อไปตรวจสอบสภาพบ้านและสภาพแวดล้อมละแวกที่พักอาศัยของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ จะได้ทราบถึงลักษณะบ้านและฐานะความเป็นอยู่ว่าพักอยู่กับผู้ใด เป็นบ้านของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจเองหรือบ้านเช่า ตลอดจนมีปัญหาด้านใดหรือไม่ เช่น เป็นชุมชนแออัด อยู่ในแหล่งที่เป็นสถานเริงรมย์ มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ฯลฯ เพราะสภาพแวดล้อมอาจมีอิทธิพลหรือมูลเหตุจูงใจให้จำเลยกระทำความผิดได้ และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจำเลยอย่างถูกต้องเป็นจริงที่สุด พนักงานคุมประพฤติจะต้องสอบปากพยานเพื่อนบ้านหรือผู้นำชุมชนควบคู่ไปด้วย ซึ่งถ้อยคำพยานดังกล่าวจะมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นผู้ไม่มีส่วนได้เสียในผลของคดี แล้วนำข้อมูลดังกล่าวข้างต้นมาพิจารณาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจต่อไป ซึ่งการออกไปสืบเสาะที่บ้านพักของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

¹² พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 15 (1).

¹³ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 15 (2) และ (3).

¹⁴ กรมคุมประพฤติ. (2551). *คู่มือการปฏิบัติงานการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (ฉบับแก้ไขปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2550) เอกสารหมายเลข 4/2551*. กรุงเทพฯ: ศูนย์กลางอัดสำเนา กรมคุมประพฤติ. หน้า 76.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 76-79.

- ก่อนออกไปสืบเสาะ พนักงานคุมประพฤติต้องศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ เช่น สถานที่ที่จะออกไปสืบเสาะนั้นค่อนข้างอันตราย เพราะเป็นแหล่งมั่วสุมเสพ และจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ หรือมีปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติต้องเตรียมตัวให้พร้อมในการรับสถานการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะพนักงานคุมประพฤติ ที่เป็นผู้หญิงต้องแต่งกายให้รัดกุม สุภาพ ไม่เป็นที่ล่อแหลม

- การออกไปสืบเสาะ กรณีพนักงานคุมประพฤติต้องสอบปากคำพยานผู้ใกล้ชิดซึ่งอาจเป็นเพื่อนบ้าน ไม่ควรบอกผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือญาติของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจถึงวัน เวลาที่จะออกไปสืบเสาะให้ทราบล่วงหน้า เพราะผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือญาติอาจชักซ้อมพยานไว้ก่อน

- การประสานงานกับบุคคลและองค์กรในชุมชน ปัจจุบันการทำงานของพนักงานคุมประพฤตินับบุคคลและองค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน เป็นต้น ดังนั้น ก่อนพนักงานคุมประพฤติจะออกไปสืบเสาะจึงควรตรวจสอบและศึกษาแหล่งที่อยู่หรือสถานที่ทำการของบุคคลดังกล่าว เพื่อจะได้ดำเนินประสานงานหรือขอความช่วยเหลือ รวมถึงสอบปากคำพยานบุคคลดังกล่าวด้วย

- การบันทึกการสืบเสาะ ภายหลังจากพนักงานคุมประพฤติได้ออกไปสืบเสาะแล้ว ต้องทำบันทึกการสืบเสาะตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนดไว้ เช่น วัน เวลาใดได้เดินทางไปสืบเสาะ ณ ที่ใด ได้สอบปากคำพยานใดบ้าง บันทึกสภาพบ้านและสภาพแวดล้อม รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ จากการออกไปสืบเสาะ พร้อมวาดแผนที่บ้านของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่ได้จากการออกไปสืบเสาะอย่างละเอียดด้วย

(1.2) การออกไปสืบเสาะที่ทำงานของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือการออกไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การออกไปสืบเสาะสถานที่ดังกล่าวมีลักษณะการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกับการออกไปสืบเสาะที่พักของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ กล่าวคือ อาจมีการบันทึกถ้อยคำพยาน เช่น นายจ้าง เพื่อร่วมงานและผู้เห็นเหตุการณ์ ส่วนที่แตกต่างกัน คือ อาจมีการบันทึกแผนที่ เกิดเหตุแทนสำหรับกรณีออกไปสืบเสาะสถานที่เกิดเหตุ เช่น คดีขับรถประมาท คดีบุกรุก หรือกรณีจำเลยกระทำความผิดพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ต่อเติมตัดแปลงแก้ไขอาคารให้ผิดไปจากแบบที่กำหนด โดยไม่ได้รับอนุญาต พนักงานคุมประพฤติควรจะไปสืบเสาะว่าจำเลยต่อเติมอาคารอย่างไร และปัจจุบันได้มีการรื้อถอนแล้วหรือไม่

(1.3) ระยะเวลาการออกไปสืบเสาะ ในกรณีที่พนักงานคุมประพฤติต้องเข้าไปในสถานที่ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจพักอาศัยหรือที่ทำงานหรือสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจจะต้องระมัดระวังในช่วงเวลาของการเข้าไป เพราะกฎหมายให้อำนาจพนักงาน

คุมประพฤติเข้าไปได้ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเท่านั้น หากพนักงานคุมประพฤตินี้ ความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวในระหว่างพระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น ต้องยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตก่อนถึงจะเข้าไปได้ และจะต้องแจ้งให้เจ้าของสถานที่ทราบ พร้อมแสดงบัตรประจำตัวทุกครั้งในการปฏิบัติหน้าที่

เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้แสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ถูก สืบเสาะและพินิจครบถ้วนแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะต้องนำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดมาวิเคราะห์ และประเมินผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ เพื่อจำแนกผู้กระทำผิดแยกตามระดับความเสี่ยงหรือแนวโน้ม การกระทำผิดซ้ำ (Risk) สำหรับใช้เป็นแนวทางในการทำรายงานสืบเสาะและพินิจ พร้อมทั้ง ความเห็นว่าจะใช้มาตรการใดจึงเหมาะสมเป็นรายบุคคล เสนอศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ เกี่ยวกับความสามารถของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจว่าจะปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูตัวเองได้เพียงใดหรือไม่ และสมควรจะใช้วิธีอย่างไรในการแก้ไข¹⁶ ซึ่งการเสนอความเห็นและข้อเท็จจริงในรายงานสืบเสาะ และพินิจต้องเป็นไปตามความเป็นจริงมีเหตุผลและมีหลักฐานยืนยัน ไม่ใช่เป็นการคาดเดาตาม ความรู้สึกของพนักงานคุมประพฤติเอง เนื่องจากรายงานดังกล่าวอาจให้คุณหรือให้โทษในการที่ ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายต่อจำเลยและกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาโดยส่วนร่วม และยังเป็นประโยชน์ต่อพนักงานคุมประพฤติที่ปฏิบัติงานด้านการควบคุม และสอดส่องให้มีข้อมูลของผู้ถูกคุมความประพฤติอย่างละเอียดเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการแก้ไข ฟื้นฟูอย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีที่ศาลสั่งคุมความประพฤติ¹⁷

อย่างไรก็ตาม รายงานสืบเสาะและพินิจที่เป็นผลร้ายแก่จำเลย และศาลจะใช้ รายงานและความเห็นเช่นนั้นเป็นผลร้ายแก่จำเลย ให้ศาลแจ้งข้อความที่เป็นผลร้ายนั้นให้จำเลย ทราบ เมื่อจำเลยคัดค้าน พนักงานคุมประพฤตินี้สิทธินำพยานหลักฐานเข้าสืบประกอบรายงานและ ความเห็น และจำเลยก็มีสิทธินำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้เช่นกัน¹⁸

(2) อำนาจในการควบคุมและสอดส่อง

การคุมความประพฤติหรือการควบคุมและสอดส่อง จะเริ่มขึ้นภายหลังจากที่ศาลมี คำพิพากษารอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษผู้กระทำความผิดและได้กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุม ความประพฤติไว้ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่งให้ดำเนินการคุมความประพฤติ และสำนักงาน

¹⁶ กรมคุมประพฤติ. (2558). *คู่มือการปฏิบัติงานการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ตามประมวล กฎหมายอาญามาตรา 56 เอกสารหมายเลข 4/2551* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์กลางอำนวยการ กรมคุมประพฤติ. หน้า 83-93.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1-5.

¹⁸ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 31.

คุมประพฤติได้รับหนังสือแจ้งคำพิพากษาหรือคำสั่งจากหน่วยงานนั้น ในเบื้องต้นเมื่อ ผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบพนักงานคุมประพฤติหลังจากที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้คุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤตินำหน้าที่ชี้แจงเงื่อนไขพร้อมกับสิทธิให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบด้วยวาจา และลายลักษณ์อักษร และแจ้งผลที่จะได้รับจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ทราบด้วย¹⁹ รวมถึงแจ้งข้อควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติในระหว่างการคุมประพฤติ ซึ่งพนักงานคุมประพฤติต้องแจ้งรายละเอียดในส่วนนี้ให้ทั้งผู้ถูกคุมความประพฤติและครอบครัวได้เข้าใจ เพื่อให้ความร่วมมือในการไปพบพนักงานคุมประพฤติเพื่อรายงานตัว หรือปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่ได้กำหนดไว้

ในระหว่างดำเนินการคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤตินำหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่อง ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ คุมประพฤติ พ.ศ. 2559 มาตรา 14 มาตรา 15 มาตรา 26 และมาตรา 29²⁰ คือ สอดส่อง ติดตาม ช่วยเหลือ หรือ ดำเนินการใดๆ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดหรือส่งตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้แพทย์ตรวจสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ หรือบำบัดรักษาการติดยาเสพติด ความบกพร่อง ทางกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่นตามที่เห็นสมควร ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ ตามเงื่อนไขที่ศาลหรือ เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง เรียกผู้ถูกคุมความประพฤติเข้ารับการอบรมความรู้ และทักษะต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันการกระทำความผิด จัดให้ทำงานบริการสังคมหรือ สาธารณประโยชน์ จัดทำแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมกับผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละรายโดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤตินำส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย เข้าไปใน สถานที่ที่ผู้ถูกคุมความประพฤติพักอาศัยหรือทำงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วย และสอบถามบุคคล ซึ่งอยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของผู้ถูกคุมความประพฤติในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึง พระอาทิตย์ตก เรียกบุคคลที่สามารถให้ข้อเท็จจริงมาพบและให้ถ้อยคำ รวมถึงสั่งให้เจ้าของหรือ ผู้ครอบครอง ส่งวัตถุหรือเอกสารอันอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน รวมถึงทำรายงานและความเห็น เกี่ยวกับความประพฤติ การประกอบอาชีพ และพฤติการณ์ของผู้ถูกคุมความประพฤติ

นอกจากนี้ยังต้องรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกคุมความประพฤติมา วิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงและสภาพความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติ (การจำแนกความเสี่ยง ในการกระทำความผิดซ้ำ) เพื่อนำมาวางแผนการคุมความประพฤติและกำหนดระดับการควบคุม

¹⁹ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 25 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง.

²⁰ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 14, มาตรา 15, มาตรา 26 และมาตรา 29.

และสอดคล้องว่าอยู่ในระดับใด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ หากไม่มีความเสี่ยงหรือมีความเสี่ยงระดับต่ำการควบคุมและสอดคล้องจะอยู่ในระดับไม่เข้มงวด หากมีความเสี่ยงระดับปานกลางการควบคุมและสอดคล้องจะอยู่ในระดับปานกลาง และหากมีความเสี่ยงระดับสูงการควบคุมและสอดคล้องจะอยู่ในระดับเข้มงวด ซึ่งการกำหนดระดับการควบคุมและสอดคล้องก็เพื่อประโยชน์ในการกำหนดแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมกับผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละรายให้สอดคล้องกับปัญหา²¹

สำหรับการออกสอดคล้องดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปของผู้ถูกคุมความประพฤติในสถานที่ที่ผู้ถูกคุมความประพฤติพักอาศัย และสอบถามข้อมูลของผู้ถูกคุมความประพฤติจากบุคคลใกล้ชิดโดยปฏิบัติตามมาตรา 15 (1) ซึ่งการออกสอดคล้องมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรก ผู้ถูกคุมความประพฤติมีความรู้สึกว่าได้ได้รับความสนใจและจะต้องคอยระมัดระวังในการปฏิบัติตน ประการที่สอง เป็นการตรวจสอบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติได้ปฏิบัติตนเป็นภัยต่อสังคมหรือประพฤตินอกนอกลู่นอกทางอย่างไรหรือไม่ การออกสอดคล้องแต่ละครั้งต้องมีการวางแผน กำหนดวันเวลาให้ชัดเจน จัดเตรียมสำนวนคดีที่จะออกสอดคล้อง ศึกษาเส้นทางเพื่อที่จะคาดคะเนได้ว่าจะสามารถออกสอดคล้องได้จำนวนกี่คดี จัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องในกรณีจำเป็นต้องเดินทางไปสอดคล้องภายหลัง พระอาทิตย์ตกจะต้องทำคำร้องเสนอไปยังศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตจึงจะออกสอดคล้องในสถานที่นั้นได้ สำหรับความถี่ในการออกสอดคล้องแต่ละคดีให้เป็นไปตามแผนการคุมความประพฤติที่ได้กำหนดไว้ โดยแต่ละครั้งควรออกไปในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ซึ่งวิธีการออกสอดคล้องแยกเป็นกรณีต่างๆ ดังนี้²²

(2.1) กรณีพบสถานที่ที่ไปสอดคล้อง

- กรณีพบผู้ถูกคุมความประพฤติหรือญาติของผู้ถูกคุมความประพฤติให้พนักงานคุมประพฤติบันทึกการออกสอดคล้องตามแบบที่กำหนด พร้อมให้ผู้ถูกคุมความประพฤติลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน และหากมีการบันทึกถ้อยญาติให้ญาติลงลายมือชื่อไว้พร้อมทั้งวาดแผนที่สถานที่ที่ไปสอดคล้องเก็บไว้เป็นข้อมูลในสำนวน

- กรณีไม่พบผู้ถูกคุมความประพฤติและญาติของผู้ถูกคุมความประพฤติสถานที่ถูกปิดไว้ให้สอบถามพยานในละแวกใกล้เคียงสถานที่ดังกล่าว แล้วบันทึกถ้อยคำพยานตามแบบที่กำหนด โดยให้พยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วย แต่หากพยานไม่ยอมลงลายมือชื่อให้จดรายละเอียดรูปพรรณสัณฐานของพยานดังกล่าวไว้ พร้อมบันทึกการสอดคล้องและวาดแผนที่สถานที่ที่ไปสอดคล้องเก็บไว้เป็นข้อมูลในสำนวน

²¹ สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 48-52.

²² สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 65-67.

(2.2) กรณีไม่พบสถานที่ที่ไปสอดส่อง ให้ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น ผู้นำท้องถิ่น ประชาชน หรือที่ทำการไปรษณีย์ เมื่อได้ข้อมูลและพบสถานที่ที่ไปสอดส่องให้ดำเนินการเป็นแต่ละกรณีตามข้อ 1 หากไม่พบให้บันทึกผลการสอดส่องเพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินการต่อไป

(2.3) การงดออกสอดส่อง เป็นดุลพินิจของผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ สำหรับกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติพักอาศัยในพื้นที่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก ทุรกันดารยากแก่การออกไปสอดส่อง หรืออยู่ในเขตพื้นที่อันตรายเสี่ยงภัย โดยต้องมีหนังสือขอความร่วมมือในการตรวจสอบที่อยู่อาศัยและความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติไปยังบุคคลที่น่าเชื่อถือ เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าอาวาส ครู ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ซึ่งการขออนุญาตงดออกสอดส่องนี้ ต้องขออนุญาตก่อนครั้งหนึ่งของระยะเวลาการคุมประพฤติที่เหลือ

การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติทั้งการสืบเสาะและพินิจ และการควบคุมและสอดส่องนั้น ให้พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา โดยให้กรมคุมประพฤติจัดให้พนักงานคุมประพฤติเข้ารับการฝึกอบรมก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ภาคปฏิบัติ รวมถึงการจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและความเชี่ยวชาญ ตามหลักสูตรการฝึกอบรมที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุมประพฤติ²³

จะเห็นได้ว่า ในกระบวนการสืบเสาะและสอดส่องนั้น พนักงานคุมประพฤติเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างมาก ทั้งการกลั่นกรองผู้กระทำผิดก่อนเข้าสู่กระบวนการคุมประพฤติ และการดำเนินการเพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ด้วยการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาวางแผนการคุมความประพฤติให้ผู้กระทำผิดสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ โดยเฉพาะการออกไปสืบเสาะ สอดส่องหรือติดตามผู้ถูกคุมความประพฤที่ยังสถานที่บ้านพักอาศัย หากมีความจำเป็นอย่างยิ่งพนักงานคุมประพฤตินี้อาจเข้าไปในบ้านพักอาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤติได้ แต่เมื่อเข้าไปแล้วพนักงานคุมประพฤตินี้อาจเพียงสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในบ้านพักนั้นเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของผู้ถูกคุมความประพฤติในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการตรวจค้นหรือยึดสิ่งของผิดกฎหมายที่พบเห็นได้ รวมถึงกรณีที่ออกไปสอดส่องยังเขตพื้นที่อันตรายเสี่ยงภัย เช่น เป็นแหล่งมั่วสุมเสพหรือจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ หรือมีปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ พนักงานคุมประพฤตินี้อาจออกไปได้แต่เตรียมตัวพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นเท่านั้น ไม่มีอำนาจพกพาอาวุธใดๆ เพื่อป้องกันตัวในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ ทำให้บางครั้งต้องงดออกสอดส่องซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤตินั้น

²³ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 19 และมาตรา 20.

เพราะขาดการออกไปสอดคล้องติดตามพฤติกรรมการของผู้ถูกคุมความประพฤติ ทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติผิดเงื่อนไขการคุมประพฤติได้ง่ายขึ้น ซึ่งกรณีนี้เคยมีเหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2551 มีผู้ปกครองของผู้ถูกคุมความประพฤติโทรศัพท์มาแจ้งขอความช่วยเหลือจากพนักงานคุมประพฤติ เนื่องจากผู้ถูกคุมความประพฤติมีอาการทางจิตและได้เสพยาเสพติดแล้วเกิดอาการคลุ้มคลั่ง พนักงานคุมประพฤติจำนวน 2 ราย ในฐานะผู้ควบคุมดูแล จึงเดินทางไปยังบ้านพักอาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤติซึ่งเป็นที่เกิดเหตุและพยายามจับตัวผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อนำส่งเข้ารับการรักษา แต่กลับผู้ถูกคุมความประพฤติใช้มีดอโต้ที่ไม่คมฟันและได้รับบาดเจ็บสาหัส

นอกจากนี้ พนักงานคุมประพฤดียังมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 (ในขั้นตอนนี้เรียกพนักงานคุมประพฤติว่า พนักงานเจ้าหน้าที่) ซึ่งมีหลักการสำคัญว่า ผู้เสพเป็นผู้ป่วยไม่ใช่อาชญากรจึงไม่ได้นำผู้เสพเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ กล่าวคือ ต้องเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด 4 ฐานความผิด ประกอบด้วย ความผิดฐานเสพ, เสพและมีไว้ในครอบครอง, เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายยาเสพติด และต้องไม่ปรากฏว่าผู้นั้นต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่น โดยพนักงานสอบสวนจะนำตัวผู้ต้องหานั้น ไปศาลเพื่อให้มีคำสั่งให้เข้ารับตรวจพิสูจน์ ซึ่งในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์นี้มี คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดพิจารณาว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ (ผตส.) เป็นผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดหรือไม่จากรายงานตรวจพิสูจน์ของพนักงานเจ้าหน้าที่ และพิจารณา กำหนดแผนการฟื้นฟูฯ ว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์สมควรเข้ารับการฟื้นฟูฯ ด้วยวิธีการใดระหว่างการฟื้นฟูฯ แบบควบคุมตัวหรือไม่ควบคุมตัว ในขั้นตอนนี้จะเรียกผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ว่า “ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด” (ผฟพ.) ซึ่งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะอ่านคำวินิจฉัยให้ผู้ปกครองและผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ รับทราบ ในกรณีที่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูฯ มีคำวินิจฉัยให้เข้ารับการฟื้นฟูฯ แบบควบคุมตัว สำนักงานคุมประพฤติต้องดำเนินการส่งตัวผู้เข้ารับ การฟื้นฟูฯ ไปเข้ารับการฟื้นฟูฯ ยังสถานที่เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยใช้รถยนต์ ที่มีลูกกรง ดังนั้น เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งคำวินิจฉัยแล้วยังต้องทำความเข้าใจและแจ้งว่าเป็นการบำบัดไม่ใช่การคุมขัง เพื่อป้องกันการหลบหนีระหว่างการส่งตัว แต่ปรากฏว่าในระหว่างการส่งตัวก็มีผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ ร่วมกันทำลายลูกกรงรถยนต์ส่วนกลางของสำนักงานคุมประพฤติ และหลบหนีไป²⁴ ซึ่งแม้พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจจับกุมตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่การติดตามจับกุมขณะนั้นก็เป็นที่ยาก เนื่องจากการส่งตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ แต่ละครั้งมีเจ้าหน้าที่เพียง 2 คน คือ เจ้าหน้าที่ควบคุม (พนักงานขับรถยนต์) และพนักงานคุมประพฤติที่

²⁴ สุรินทร์ มุสิกเจริญ. (2553). เมื่อ ผตส./ผฟพ. หลบหนี...!. *วารสารกรมคุมประพฤติ*, 19 (1), หน้า 7-13.

อาจจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ได้ และเจ้าหน้าที่ไม่ได้พกพาอาวุธใดในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ ซึ่งมีจำนวนหลายคน หากเข้าไปทำการจับกุมเจ้าหน้าที่อาจได้รับบาดเจ็บได้ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรีบดำเนินการแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งพนักงานสอบสวนในท้องที่เกิดเหตุ คณะอนุกรรมการฟื้นฟูฯ และผู้บังคับบัญชา

3) การดำเนินการกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ พนักงานคุมความประพฤติมีอำนาจหน้าที่ในการทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความประพฤติ การประกอบอาชีพ และพฤติการณ์ของผู้ถูกคุมความประพฤติ²⁵ เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานคุมความประพฤติตรวจสอบถึงเหตุการณดังกล่าวและแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่จะสามารถกระทำได้ก่อน หากไม่อาจดำเนินการเพื่อการคุมความประพฤติต่อไปได้ หรือควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ให้รับทำรายงานและความเห็นต่อศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจโดยเร็ว²⁶ ดังนั้นเมื่อปรากฏว่าผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามคำสั่งและเงื่อนไขการคุมความประพฤติ เช่น ไม่มารายงานตัว ไม่ทำงานบริการสังคมหรือทำงานไม่ครบจำนวนชั่วโมงตามที่กำหนด ไม่ฝึกหัดหรือประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ ไม่เข้ารับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ คบหาสมาคมหรือมีความประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำผิดในทำนองเดียวกันอีก หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นๆ ที่กำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก ให้พนักงานคุมความประพฤติดำเนินการดังนี้²⁷

(1) เตือนให้มาพบพนักงานคุมความประพฤติ ซึ่งให้ดำเนินการเตือนทันทีหรืออย่างช้าภายใน 7 วัน นับแต่วันครบกำหนดรายงานตัวในกรณีเงื่อนไขรายงานตัว หรือ 7 วัน นับจากวันที่พนักงานคุมความประพฤติทราบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในกรณีเงื่อนไขอื่นๆ เพื่อสอบถามสาเหตุที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข การเตือนสามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ

(1.1) การเตือนทางโทรศัพท์ หากผู้ถูกคุมความประพฤติได้แจ้งหมายเลขโทรศัพท์ไว้ให้พนักงานคุมความประพฤติโทรศัพท์เรียกผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบ ซึ่งต้องบันทึกตามแบบบันทึกการติดต่องานทางโทรศัพท์ไว้เป็นหลักฐาน ระบุเนื้อหาสาระในการเตือน รวมถึงวันเดือน ปี และเวลาที่ได้โทรศัพท์ โดยแจ้งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบภายใน 7 วันนับจากวันที่ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับแจ้งด้วยตนเอง ทั้งนี้ให้พนักงานคุมความประพฤติใช้ดุลยพินิจพิจารณา

²⁵ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 14 (12).

²⁶ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 27.

²⁷ สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 67-70.

ตามความเหมาะสมเกี่ยวกับความจำเป็นเร่งด่วนแห่งคดี และระยะเวลาการเดินทาง เป็นต้น หากไม่สามารถติดต่อผู้ถูกคุมความประพฤติได้ ให้ดำเนินการเดินทางหนังสือ

(1.2) การเดินทางหนังสือ ให้มีหนังสือตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด เดือนให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบ โดยส่งทางไปรษณีย์หรือส่งผ่านทางอาสาสมัครคุมประพฤติ ซึ่งมีที่พักอาศัยอยู่ใกล้เคียงกับที่พักอาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤติ ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดห่างไกลและโอกาสที่พนักงานคุมประพฤติจะออกไปสอดส่องก็มีน้อยมาก จะใช้วิธีส่งหนังสือเดือนโดยลงทะเบียนตอบรับไปด้วยเพื่อจะได้ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้รับหนังสือเดือนไว้ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติมีที่อยู่อาศัยหลายแห่งไม่แจ้งชัดว่าอยู่แห่งใดแห่งหนึ่งเป็นการถาวรให้ส่งหนังสือเดือนไปยังที่อยู่ทุกแห่ง แต่ในกรณีมีที่อยู่ไม่ชัดเจน ให้ตรวจสอบที่อยู่จากศูนย์ข้อมูล กรมคุมประพฤติ ซึ่งมีระบบเชื่อมต่อข้อมูลกับสำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลในสำนวนด้วยว่าเป็นบุคคลเดียวกันหรือไม่ ก่อนออกหนังสือเดือนให้มาพบพนักงานคุมประพฤติ

หลังจากที่ได้ดำเนินการเดือนและผู้ถูกคุมความประพฤติได้รายงานตัวหรือมาพบให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการคุมความประพฤติต่อไป แต่หากไม่มาพบให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการติดตามและสอดส่องต่อไป

(2) ติดตามและสอดส่อง ให้พนักงานคุมประพฤติดูออกติดตามสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติโดยเร็วนับแต่วันที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มาพบตามที่ได้เดือนไป ตามวิธีการสอดส่องที่ได้ที่กล่าวมาแล้วในข้อ 2) เรื่องอำนาจในการควบคุมและสอดส่องตอนท้าย

ในกรณีที่ข้อเท็จจริงปรากฏชัดเจนว่า ผู้ถูกคุมความประพฤตินั้นมีภาระที่จะต้องมารายงานตัวหรือมาพบพนักงานคุมประพฤติ แต่เพิกเฉยไม่มารายงานตัวหรือไม่มาพบตามกำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร และการรายงานตัวในแต่ละครั้งพนักงานคุมประพฤติจะต้องออกหนังสือเดือนและออกไปตามตัวถึงที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานทุกครั้ง หากพิจารณาแล้วเชื่อได้ว่าผู้ถูกคุมความประพฤตินั้นเจตนาไม่เอาใจใส่ ดังนั้นการขาดนัดรายงานตัวครั้งต่อไปเมื่อพนักงานคุมประพฤตินั้นมีหนังสือเดือนแล้วแต่ผู้ถูกคุมความประพฤติเพิกเฉย พนักงานคุมประพฤติสามารถพิจารณาออกติดตามได้โดยเสนอผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติพิจารณาอนุมัติ

(3) ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด หากพนักงานคุมประพฤติได้ดำเนินการตามข้อ 1 และ 2 ข้างต้นแล้ว สงสัยว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติได้กระทำความผิดขึ้น ในคดีใหม่ ให้ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด (CDS) ไปยังศูนย์ข้อมูล กรมคุมประพฤติ หากตรวจสอบพบประวัติการกระทำความผิดครั้งใหม่ในเขตจังหวัดเดียวกันกับที่สำนักงานคุมประพฤติตั้งอยู่ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบและรวบรวมหลักฐานได้จากสถานีตำรวจ สำนักงานอัยการ

ศาล และเรือนจำ แต่หากเป็นเขตจังหวัดอื่น ให้พนักงานคุมประพฤติทำหนังสือขอความร่วมมือตรวจสอบประวัติฯ ไปยังสำนักงานคุมประพฤติที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดนั้น พร้อมส่งสำเนาผลการตรวจ CDS หลังจากพนักงานคุมประพฤติได้รวบรวมหลักฐานเอกสารเรียบร้อยแล้วให้รายงานเสนอศาลตามแต่กรณี

(4) รายงานผิดเงื่อนไข เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้ดำเนินการตามข้อ 1, 2 และ 3 แล้วปรากฏแน่ชัดว่าผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่กำหนดไว้โดยไม่มีเหตุอันสมควร พนักงานคุมประพฤติต้องรายงานผิดเงื่อนไขและความเห็นเสนอต่อศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจโดยเร็วภายใน 15 วันนับแต่ดำเนินการครบถ้วนตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ ต้องไม่พ้นระยะเวลาการคุมความประพฤติ เพื่อให้ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป และพนักงานคุมประพฤติได้ดำเนินการตามมาตรา 27 พร้อมทั้งได้ทำรายงานและความเห็นต่อศาลแล้ว หากรายงานและความเห็นนั้นเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้ศาลเรียกผู้ถูกคุมความประพฤติมาเพื่อแจ้งข้อความที่เป็นผลร้ายนั้นให้ทราบ ในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ถูกคุมความประพฤติน่ามีสิทธิคัดค้านและนำพยานหลักฐานเข้าสืบหักล้างได้ และให้นำมาตรา 31 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าผู้ถูกคุมความประพฤติขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือตามนัด จงใจไม่รับหมายเรียก ได้หลบหนีไป หรือ มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อดำเนินการต่อไป²⁸ ซึ่งกรณีนี้ผู้ที่มีอำนาจจับกุมผู้คุมความประพฤติตามหมายจับคือเจ้าพนักงานตำรวจ จากนั้นศาลจะส่งหนังสือแจ้งคำสั่งพร้อมสำเนาหมายจับให้พนักงานคุมประพฤติทราบ ซึ่งพนักงานคุมประพฤติจะเก็บสำเนาหมายจับพร้อมทั้งบันทึกคำสั่งดังกล่าวในสำนวนแล้วเสนอสำนวนให้ผู้อำนวยการสำนักงานหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย และส่งเก็บสำนวนซึ่งเป็นการสิ้นสุดการคุมความประพฤติชั่วคราว เนื่องจากเจ้าพนักงานตำรวจอาจจับกุมตัวผู้ถูกคุมความประพฤตินั้นได้ซึ่งหากศาลมีคำสั่งให้ดำเนินการคุมความประพฤติต่อก็ต้องใช้สำนวนเดิมในการดำเนินการคุมความประพฤติต่อไป แต่หากศาลมีคำสั่งเพิกถอนการคุมประพฤติและลงโทษจำคุกที่รอไว้จึงถือว่าสิ้นการคุมความประพฤติ²⁹

แต่หากเป็นกรณีผู้ได้รับพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติต้องรายงานให้กรมราชทัณฑ์ทราบ ซึ่งผู้ถูกคุมความประพฤติจะถูกเพิกถอนการคุมความประพฤติโดยคณะกรรมการพักการลงโทษและถูกนำตัวกลับไปรับ

²⁸ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. มาตรา 32.

²⁹ สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 84-85.

โทษจำคุกที่เหลือนับตั้งแต่วันที่กระทำผิดเงื่อนไขโดยไม่ต้องมีหมายจับและหมายจำคุกอีก³⁰ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจับคือ เจ้าพนักงานเรือนจำ หรือในกรณีจำเป็นเจ้าพนักงานเรือนจำอาจร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมได้³¹

จะเห็นได้ว่า กรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่เพียงเตือนให้มาพบเพื่อสอบถามถึงสาเหตุและรวบรวมข้อมูลต่างที่เกิดขึ้น ซึ่งหากปรากฏชัดเจนว่าผู้ถูกคุมความประพฤติมีเจตนาเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ก็มีอำนาจเพียงทำรายงานผิดเงื่อนไขพร้อมเสนอความเห็นส่งให้ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้ที่มีอำนาจทราบโดยเร็วเท่านั้น ทั้งที่พนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่ต้องคอยดูแลและควบคุมพฤติกรรมให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขและอยู่ในกรอบของกฎหมาย แต่กลับไม่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ซึ่งเป็นข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานและทำให้เกิดความล่าช้าในการได้ตัวผู้กระทำผิดเงื่อนไขการคุมความประพฤติมาลงโทษลงหรือดำเนินการคุมประพฤติต่อไป

3.2.3 อำนาจหน้าที่ในการจับกุมและการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

องค์กรหลักในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีหน้าที่ความรับผิดชอบและการทำงานที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด แต่ก็มีคามเหมือนกันอย่างหนึ่ง คือ การพิสูจน์ให้เห็นความผิดเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมาย หรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา โดยกรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ที่มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย และคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด³² ซึ่งผู้กระทำผิดต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพบางประการโดยต้องอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงาน แต่เจ้าพนักงานย่อมต้องปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

ในการศึกษานี้จะกล่าวถึงเรื่องการค้นและการจับ ซึ่งการจับและการค้นในที่สาธารณะหรือในเคหสถานหรือที่รโหฐาน เป็นการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการสอดส่องและการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชญากรรมต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลและพยานหลักฐานสำหรับการจับกุมผู้กระทำผิดมาทำการสอบสวน ฟ้องร้องดำเนินคดี พิเคราะห์พิพากษา และการจัดการบังคับคดีตามคำพิพากษา ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องและอาจรวมไปถึงประชาชนทั่วไปที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับอาชญากรรมนั้น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจรัฐให้อยู่ในกรอบที่ชอบด้วยกฎหมาย มีการ

³⁰ สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 142.

³¹ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560. มาตรา 53 วรรคสอง.

³² สนธิฯ รัตนธารส. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 1.

ปฏิบัติอย่างพอดี มีความรับผิดชอบ และสามารถตรวจสอบได้ เมื่อใดที่สังคมมุ่งหวังประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรมและมีการเพิ่มอำนาจเจ้าพนักงานมากขึ้น ย่อมมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ฉะนั้น การบัญญัติกฎหมายในส่วนนี้จึงต้องคำนึงถึงสัดส่วนความสมดุลระหว่างขอบเขตอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 57 กำหนดให้ศาลเพียงองค์เดียวเป็นผู้มีอำนาจออกหมายจับและหมายค้นได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรกลางทำหน้าที่ตรวจสอบถึงเหตุอันควรก่อนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะจับหรือค้น เพราะการจับหรือค้นเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างมาก ทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามปณิญาสาส์นว่าด้วยสิทธิมนุษยชน³³ ซึ่งต่อไปจะกล่าวถึงหลักเกณฑ์การจับกุมและการตรวจค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังนี้

1) หลักเกณฑ์การจับกุม

การจับเป็นมาตรการในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีอาญา ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนและก่อให้เกิดอำนาจในการควบคุมตัวผู้ถูกจับ การค้น และการจำกัดสิทธิอื่นๆ อีกหลายประการ ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้พ้นจากการจับกุมตามอำเภอใจโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงกำหนดหลักเกณฑ์ให้เจ้าพนักงานจะจับกุมบุคคลใดได้ก็ต่อเมื่อ “มีคำสั่งหรือหมายจับของศาล” ตามมาตรา 57 วรรคแรก และมาตรา 78 เว้นแต่ผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ กล่าวคือเป็นกรณีเร่งด่วนไม่อาจจะรอให้มีการออกหมายจับได้³⁴ ซึ่งการจับโดยไม่มีหมายจับมีหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

(1) การจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ³⁵

(1.1) เป็นการจับตามมาตรา 78 ซึ่งกำหนดว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่

³³ จุลสิงห์ วสันตสิงห์. (2559). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 (มาตรา 1-มาตรา 119) พร้อมตัวอย่างคำถาม-คำตอบ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 518-519.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 520.

³⁵ จุลสิงห์ วสันตสิงห์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 33. หน้า 520-532.

- เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าที่บัญญัติไว้ในมาตรา 80 ซึ่งแบ่งลักษณะความผิดซึ่งหน้าไว้ 2 กรณี คือ

(ก) ความผิดซึ่งหน้าที่แท้จริง คือ ความผิดซึ่งเห็นขณะกำลังกระทำ (ไม่ใช่เหตุแห่งการกระทำยุติไปแล้ว) หรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำผิดมาแล้วสุดๆ ตามมาตรา 80 วรรคแรก เช่น จ.ส.ต.ดำ เห็นนายแดงกำลังชกหน้านายขาว เป็นกรณีเห็นขณะกำลังกระทำความผิด หรือหากได้ยินเสียงปืนดังขึ้นจึงวิ่งไปที่ได้ยินเสียงปืนและเห็นนายแดงนอนฟูบวมกองเลือด และมีปืนอยู่ในมือนายขาวเป็นกรณีพบในอาการใด ซึ่งแทบจะไม่มี การสงสัยเลยที่นายขาวได้กระทำความผิดมาแล้วสุดๆ และความผิดซึ่งหน้าในกรณีนี้ไม่จำเป็นต้องไปพบโดยบังเอิญ เจ้าพนักงาน ไปพบโดยมีผู้ไปแจ้งและเห็นขณะกระทำความผิดก็ถือเป็นความผิดซึ่งหน้า คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2848/2547 ตำรวจแอบซุ่มดูเห็นจำเลยจำหน่าย เมทแอมเฟตามีนให้แก่สายลับเป็นความผิดซึ่งหน้าจึงมีอำนาจจับจำเลย

ความผิดซึ่งหน้าจะต้องมีการกระทำความผิดซึ่งหน้าเจ้าพนักงาน ไม่ใช่เป็นกรณี ได้รับคำบอกเล่าจากบุคคลอื่นมาอีกต่อหนึ่ง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2491 เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง จะเข้าจับกุมผู้คนในที่รโหฐานในกรณีความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐานตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (2) นั้น หมายถึง กำลังกระทำอยู่ต่อหน้า เจ้าพนักงาน ผู้เข้าค้นไม่ใช่ได้รับคำบอกเล่าจากผู้อื่น จำเลยขัดขวางเจ้าพนักงานผู้เข้าค้นใน ที่รโหฐานโดยไม่มี อำนาจเข้าค้นนั้น ไม่มีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3743/2529 เจ้าพนักงานสรรพสามิตและตำรวจ ค้นพบของกลางซึ่งเป็นภาชนะเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราที่บริเวณบ้านจำเลย สอบถามแล้วจำเลย ระบุว่า เป็นของตน ดังนี้ไม่ใช่ความผิดซึ่งเจ้าพนักงานเห็นจำเลยกำลังกระทำหรือพบในอาการ ซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดมาแล้วสุดๆ จึงไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าที่พนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับจำเลยได้โดยไม่มีหมายจับ เมื่อเป็นการจับกุมโดยไม่มีอำนาจ เพราะไม่มีหมายจับ แม้จำเลยจะต่อสู้ขัดขวางการจับกุมก็ไม่มี ความผิด

(ข) กรณีเป็นความผิดอาญาซึ่งที่ระบุไว้ในบัญญัติท้ายประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา ให้ถือว่าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณี (1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับ ดั่งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ หรือ (2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำผิด ในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุและมียิ่งของที่ได้มาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุ อย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่ เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น ตามมาตรา 80 วรรคสอง

- เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้ เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถ อาจใช้ในการกระทำความผิด เช่น ผู้นั้นมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยมีเจตนาที่จะนำอาวุธปืน ดังกล่าวไปใช้ในการกระทำความผิดในทันทีทันใดนั้นเองจึงเป็นเหตุจำเป็นอย่างอื่น ซึ่งเข้า ข้อยกเว้นที่ให้อำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล แต่อย่างไรก็ตาม หากเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิดนั้น เป็นสิ่งของที่มิใช่เป็นความผิด เช่น อาวุธปืนเถื่อน ยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจพบเห็นถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า สามารถจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ³⁶

- เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็น เร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ กล่าวคือ มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้ถูกจับ น่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกจับจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับ พยานหลักฐานหรือจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนไม่อาจขอหมายจับ จากศาลได้ทัน ดังนี้จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นกรณีๆ ไปและต้องพิจารณาอย่างเคร่งครัด เช่น กรณีที่ผู้กระทำความผิดจะหลบหนีออกนอกประเทศ แม้ ร.ต.ท.จริงใจ จะจับ นาย ก. โดยไม่มี หมายจับหรือคำสั่งของศาลก็ตาม แต่เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่า นาย ก. ได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าหลบหนีไปประเทศพม่า จึงเป็นกรณีมีเหตุที่จะออกหมายจับได้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนไม่อาจขอให้ศาล ออกหมายจับ นาย ก. ได้ ดังนั้น ร.ต.ท.จริงใจ จึงมีอำนาจจับกุม นาย ก. ได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (3)³⁷

- เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อย ชั่วคราวตามมาตรา 117 กล่าวคือ หากในระหว่างการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือ จะหลบหนี ดังนี้ จึงเป็นเหตุจำเป็นที่เจ้าพนักงานมีอำนาจจับผู้กระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ เพราะไม่อาจรอให้ศาลออกหมายจับได้ทัน

(1.2) กรณีเจ้าพนักงานผู้ติดตามจับกุมผู้เคยถูกจับตามมาตรา 65 เป็นกรณีที่ กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานในการจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับในกรณีที่เจ้าพนักงานผู้ที่เคย จับกุมบุคคลตามหมายจับได้ แต่ต่อมาบุคคลนั้นได้หลบหนีหรือมีผู้ช่วยให้หลบหนี กฎหมาย จึงให้

³⁶ สนธิฯ รัตนธารส. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 115-116.

³⁷ สนธิฯ รัตนธารส. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 116-117.

อำนาจแก่เจ้าพนักงานผู้ที่เคยจับกุมตามหมายจับดังกล่าว เป็นผู้ที่มีอำนาจติดตามจับกุมผู้นั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายจับอีก³⁸

(1.3) กรณีตามมาตรา 134 วรรคห้า ซึ่งกำหนดว่า เมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหาแล้ว แต่ผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่มีการออกหมายจับแต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามิเหตุที่จะออกหมายจับผู้นั้นได้ตามมาตรา 71 และพนักงานสอบสวนได้ส่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อออกหมายจับ แต่ผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวน ดังนั้นให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับ ผู้ต้องหานั้นได้โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ

(2) การจับโดยราษฎร มาตรา 79 กำหนดว่าราษฎรไม่มีอำนาจจับ เว้นแต่³⁹

(2.1) เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า กล่าวคือ ราษฎรพบการกระทำความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 และความผิดซึ่งหน้านั้นเป็นความผิดที่ได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น ความผิดต่อชีวิต มาตรา 288-290 ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์ มาตรา 334-336 ทวิ เป็นต้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2353/2530 กรณีที่มีใช่เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า ราษฎรย่อมไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะจับกุมผู้กระทำความผิดได้โดยลำพังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 79 ดังนั้น การที่ ข. กับผู้ตายซึ่งเป็นเพียงราษฎรจะเข้าจับกุมจำเลยภายหลังเกิดเหตุจำเลยทำร้ายผู้อื่นแล้ว จำเลยย่อมมีสิทธิป้องกันเพื่อให้พ้นจากการที่จะต้องถูกจับได้ แต่การที่จำเลยใช้เหล็กฆูดาฟท์แทงผู้ตายที่หน้าอกส่วนล่างได้นมเหนือชายโครงซ้าย และผู้ตายถึงแก่ความตายในคืนเกิดเหตุนี้เอง แสดงว่าจำเลยแทงโดยแรง และเป็นที่ยืนยันได้ว่าจำเลยเลือกแทงที่อวัยวะสำคัญ โดยไม่ปรากฏว่า ข. กับผู้ตายมีอาวุธหรือแสดงอาการในลักษณะที่จะทำร้ายจำเลย นอกเหนือจากการกระทำเพื่อจับกุมจำเลย การกระทำของจำเลยจึงเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

(2.2) เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับขอความช่วยเหลือให้จับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 82 กล่าวคือ กฎหมายกำหนดให้ราษฎรช่วยเจ้าพนักงานจับตามหมายจับเท่านั้น (แม้ข้อหาตามหมายจับไม่ใช่ความผิดตามที่ระบุไว้ท้ายบัญชีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตราก็ตาม) เช่น ตำรวจวิ่งไล่จับพ่อค้ายาบ้าตามหมายจับและเรียก นาย ก. ให้ช่วยจับ ดังนี้ นาย ก. มีอำนาจจับตามมาตรานี้ แต่ถ้าในกรณีที่ตำรวจวิ่งไล่จับพ่อค้ายาบ้าที่กระทำความผิดซึ่งหน้า (ไม่มีหมายจับ) แล้วเรียก นาย ก. ให้ช่วยจับ กรณีนี้ นาย ก. ไม่มีอำนาจจับ เพราะไม่เข้ากรณีตามมาตรา 82

³⁸ จุลสิงห์ วสันตสิงห์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 33. หน้า 534.

³⁹ สนธิยา รัตนธารส. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 126-130.

(2.3) บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือหลักประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย มีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีได้เอง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 649/2517 ผู้ทำสัญญาประกันตัวจำเลยในคดีอาญาจะขอให้ศาลออกหมายจับและหมายค้นเพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจจับตัวจำเลย โดยอ้างว่าจำเลยมีเจตนาหลบหนีหาได้ไม่ เพราะเป็นเรื่องที่ผู้ทำสัญญาประกันอาจจัดการได้เองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมีความหมายจับหรือไม่ ห้ามไม่ให้จับในสถานที่ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 81 และ 81/1 กำหนดไว้ คือ ในที่รโหฐาน เว้นแต่ถ้าจะจับในที่รโหฐานจะต้องมีหมายค้นหรือค้นได้ในกรณียกเว้นที่ไม่ต้องมีหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในหัวข้อหลักเกณฑ์การค้น) ที่รโหฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (13) หมายความว่าถึงสถานที่ต่างๆ ซึ่งไม่ใช่ที่สาธารณสถานดังบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา และสาธารณสถานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (3) หมายความว่า สถานที่ใดๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ ดังนั้น ที่รโหฐานจึงเป็นสถานที่ส่วนบุคคล ซึ่งบุคคลทั่วไปและเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยปกติไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ และในพระบรมมหาราชวัง พระราชวังฯ หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้น ไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับหรือพำนัก เว้นแต่ นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายอนุญาตให้จับและได้แจ้งเลขอาชญากรรมพระราชวัง หรือสมุหราชองครักษ์รับทราบแล้ว

2) หลักเกณฑ์การค้น

การค้นเป็นมาตรการที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เจ้าพนักงานได้กระทำตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งการกระทำผิดอันเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ รวมทั้งการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการเพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมาย อันเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน รวมถึงการที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มี 2 ประเภท คือ (1) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และ (2) พนักงานสอบสวน⁴⁰

การค้นเป็นการกระทำที่กระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือ ในกรณีเป็นการค้นสถานที่ การค้นเป็นการกระทบถึงสิทธิเข้าบ้าน และในกรณีที่เป็นการค้นตัวบุคคล การค้นเป็นการกระทบถึงสิทธิส่วนบุคคลหรือเสรีภาพในร่างกาย ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

⁴⁰ จุลสิงห์ วสันตสิงห์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 33. หน้า 572.

ของบุคคลประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงได้วางหลักเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับการค้นไว้⁴¹ ดังนี้

(1) การค้นสถานที่ เป็นเรื่องการค้นในเคหสถานหรือในที่รโหฐาน ซึ่งที่รโหฐาน หมายถึง สถานที่ใดๆ ที่ประชาชนไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ หรือเป็นที่ส่วนตัวที่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองได้แสดงเจตนาหวงกันไว้ไม่ให้บุคคลอื่นเข้าไปรบกวนการครอบครองโดยปกติสุข⁴² โดยมีหลักเกณฑ์การค้นในที่รโหฐาน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (แม้จะถูกลบไปแล้ว แต่หลักการเรื่องนี้ยังอยู่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มาตรา 4) ในมาตรา 33 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า “การเข้าไปในเคหสถาน โดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่ มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 57 ได้กำหนดไว้ว่า “การค้นในที่รโหฐานเพื่อหาตัวบุคคล หรือสิ่งของต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลสำหรับกรณีนั้น” และมาตรา 92 ก็ได้กำหนดไว้ว่า “ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล...” ดังนั้น หลักการค้นในที่รโหฐาน ต้องมีหมายค้นจากศาลเพื่อหาตัวบุคคลหรือสิ่งของ ซึ่งเหตุในการออกหมายค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 69⁴³ แบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ กรณีแรก เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐาน สิ่งของที่จะเป็นกลาง สิ่งของตามคำพิพากษาตาม (1) (2) (5) กรณีที่สอง เพื่อพบและช่วยบุคคลตาม (3) และกรณีที่สาม เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับตาม (4) แต่กรณีนี้หมายค้นจะออกได้ก็ต่อเมื่อมีหมายจับด้วย และเจ้าพนักงานซึ่งจัดการตามหมายค้นนั้นต้องมีทั้ง

⁴¹ คณิต ณ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 7 ปรับปรุงใหม่และแก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 353.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 295.

⁴³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 69 บัญญัติว่า เหตุที่จะออกหมายค้นได้มีดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา
- (2) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมิใช่เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือ มีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด
- (3) เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
- (4) เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ
- (5) เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล ในกรณีที่พบ หรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

หมายค้นและหมายจับตามมาตรา 70⁴⁴ ซึ่งการค้นโดยมีหมายค้นกฎหมายได้กำหนดเจ้าพนักงานผู้เป็นหัวหน้าในการจัดการตามหมายค้นไว้ว่า ต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้นตามมาตรา 97

สำหรับการค้นโดยไม่มีหมาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 ได้กำหนดข้อยกเว้นให้เจ้าพนักงาน ก็คือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถเข้าไป ตรวจค้นในที่รโหฐานได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นอันควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐาน พิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นเนื่องจากการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

(5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78

การใช้อำนาจตาม (4) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้น และบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มี ผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรับรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

จะเห็นได้ว่า การค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นข้างต้นนั้นตาม (1)-(4) เป็นกรณีเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ออกหมายค้นได้ทัน แต่การใช้อำนาจตาม (4) กฎหมายบังคับให้ต้องบันทึกรายละเอียดเพื่อความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ส่วนกรณีตาม (5) เป็นการจับเจ้าบ้านจึงไม่มีความจำเป็นต้องมีหมายค้น⁴⁵ นอกจากนี้แล้วความยินยอมจากเจ้าของหรือ ผู้ครอบครอง

⁴⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 70 บัญญัติว่า หมายค้นซึ่งออกเพื่อพบและจับบุคคลนั้นห้ามมิให้ออก เว้นแต่จะมีหมายจับบุคคลนั้นด้วย และเจ้าพนักงานซึ่งจะจัดการตามหมายค้นนั้นต้องมีทั้งหมายค้นและหมายจับ.

⁴⁵ คณิต ฅ นคร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 41. หน้า 355.

เคหสถานหรือที่รโหฐานเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเข้าไปทำการตรวจค้นในเคหสถานหรือที่รโหฐานได้โดยชอบแม้ไม่มีหมายค้น เพราะความยินยอมถือเป็นการสละสิทธิส่วนตัวและเป็นการสละสิทธิที่กฎหมายคุ้มครองเจ้าของเคหสถานหรือที่รโหฐานนั้น

(2) การค้นตัวบุคคล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แบ่งออกเป็น 3 กรณี ดังนี้⁴⁶

กรณีแรก เป็นการค้นตัวผู้ต้องหาตามมาตรา 85 ในกรณีนี้มีการจับกุมแล้ว จึงทำการตรวจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีและเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคล กฎหมายจึงได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าการค้นต้องกระทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น ซึ่ง “การกระทำโดยสุภาพ” หมายความว่า กระทำโดยเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล สำหรับสิ่งของที่ยึดไว้จากการค้นกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่น ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

กรณีที่สอง เป็นการค้นบุคคลในที่สาธารณะเป็นการกระทำเพื่อระงับเหตุร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นและเพื่อปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งมาตรา 93 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะ เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น ในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด” จะเห็นได้ว่า การค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะเป็นอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจและจะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลที่จะถูกค้นนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาจากการกระทำความผิดหรือมีไว้เป็นความผิด ซึ่งต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป

กรณีที่สาม เป็นการค้นตัวบุคคลที่ขัดขวางการค้นของเจ้าพนักงานหรือการค้นบุคคลในที่รโหฐานตามมาตรา 100 กล่าวคือ การค้นบุคคลตามมาตรานี้สืบเนื่องมาจากการค้นในที่รโหฐานโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 69 (มีหมายค้น) หรือมาตรา 92 (ไม่มีหมายค้น) และในระหว่างทำการตรวจค้นมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ที่มีพฤติการณ์จะขัดขวางนั้น (ไม่ใช่เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครอง) ได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบซุกซ่อนในร่างกาย ดังนี้ เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจค้นตัวผู้นั้นได้แต่ต้องกระทำโดยสุภาพและถ้าผู้จะถูกค้นเป็นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น ถ้าพบสิ่งของนั้นให้ยึดไว้เป็นพยานหลักฐานได้

จะเห็นได้ว่า เมื่อกล่าวถึงการจับกุมและการค้น เจ้าพนักงานที่มีอำนาจดังกล่าวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็คือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และพนักงาน

⁴⁶ คณิต ฌ นคร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 41. หน้า 365-368.

สอบสวน นอกจากนี้แล้วยังรวมถึงเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่มีอำนาจในการจับกุมตามมาตรา 1 (16) คือ เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งรวมทั้งพืศติ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมืองและเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม แต่ไม่รวมถึงพนักงานคุมประพฤติซึ่งแม้จะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งเป็นเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายคุมประพฤติ และมีหน้าที่ควบคุมดูแลให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไข แต่ไม่มีอำนาจจับกุมผู้ที่กระทำความผิดเงื่อนไขการคุมประพฤติ

3.3 อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาได้มีการพัฒนางานคุมประพฤติก่อนหน้านี้และยาวนานซึ่งได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ทั้งเป็นต้นแบบในการสร้างระบบและวิธีการที่หลากหลายในการคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดอีกด้วย ดังนั้น ก่อนที่จะศึกษาอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในสหรัฐอเมริกา จึงต้องเข้าใจในลักษณะทั่วไปของงานคุมประพฤติในประเทศดังกล่าวด้วย

3.3.1 การบริหารงานคุมประพฤติ (Administration of Probation)⁴⁷

การคุมประพฤติในประเทศสหรัฐอเมริกาถูกบริหารจัดการโดยหน่วยงานที่แยกต่างหากจากกันกว่า 2,000 แห่ง กระจายอยู่ใน 50 มลรัฐ และประมาณ 36 มลรัฐการคุมประพฤติผู้ใหญ่จะอยู่กับฝ่ายบริหารของรัฐบาลของรัฐ (ซึ่งมักนำไปรวมไว้กับพักการลงโทษ) เช่น การคุมประพฤติผู้ใหญ่ในจอร์เจีย เป็นแผนกหนึ่งใน State Department of Offender Rehabilitation ซึ่งได้รวมระบบทัณฑสถานของรัฐและคณะกรรมการพักการลงโทษไว้ด้วย หรือในเพนซิลเวเนียการคุมประพฤติถูกรวมไว้กับการพักการลงโทษในฐานะหน่วยงานอิสระภายใต้ Board of Probation and Parole อย่างไรก็ตาม 1 ใน 2 ของหน่วยงานที่ให้บริการคุมประพฤติก่อนวัยเด็กและเยาวชนถูกบริหารจัดการในระดับท้องถิ่นโดยถูกแยกออกจากให้เป็นแผนกเด็กและเยาวชน หรือครอบครัวในหน่วยงานเดียวกันกับที่คุมประพฤติผู้ใหญ่ ดังนั้น อาจแบ่งการบริหารจัดการคุมประพฤติออกเป็น 6 ประเภท และในรัฐหนึ่งอาจใช้มากกว่า 1 ระบบ ดังนี้

1) งานคุมประพฤติสำหรับเด็กและเยาวชน (Juvenile) การให้บริการด้านการคุมประพฤติสำหรับเด็กและเยาวชนถูกแยกต่างหากและถูกดูแลในระดับมณฑลหรือท้องถิ่น หรือในระดับรัฐ

⁴⁷ พ.เพียง. (2551). แนวคิดการคุมประพฤติในระดับสากล. *วารสารกรมคุมประพฤติ ฉบับกรมคุมประพฤติ ยกระดับสู่สากล*, 17 (3), หน้า 21-26.

2) งานคุมประพฤติของแขวง (Municipal) หรือเทศบาล คือ หน่วยงานคุมประพฤติอิสระ ควบคุมดูแลโดยศาลชั้นต้นหรือเทศบาล ภายใต้กฎหมายและแนวทางของรัฐ

3) งานคุมประพฤติของเขต (County) หรือมณฑล คือ มณฑลจะดำเนินการด้าน คุมประพฤติของตนเอง โดยยึดถือกฎหมายและแนวทางที่กำหนดโดยรัฐ

4) งานคุมประพฤติของมลรัฐ (State) คือ ในรัฐนั้นจะมีหน่วยงานคุมประพฤติส่วนกลาง เป็นแกนหลักในการบริหารงานทั่วทั้งมลรัฐ

5) งานคุมประพฤติแบบผสมของมลรัฐ (State combined) คือ การบริการด้าน คุมประพฤติและพักการลงโทษถูกกำกับดูแลโดยหน่วยงานเดียวที่ให้บริการทั่วทั้งมลรัฐ

6) งานคุมประพฤติของรัฐบาลกลาง (Federal) การคุมประพฤติถูกควบคุมดูแลทั่วประเทศ ในฐานะเป็นแขนข่างหนึ่งของศาล เจ้าพนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลางยังควบคุมดูแลผู้ที่ถูก พักการลงโทษด้วย

ด้วยเหตุที่การบริหารจัดการคุมประพฤติไม่มีรูปแบบที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทำให้รัฐ ต่างๆ ที่มีระบบงานคุมประพฤติอยู่ทุกระดับมณฑลต้องจัดตั้งสำนักงานคอยประสานงานและจัดการ ให้เกิดความป็นหนึ่งเดียวกัน ในรูปแบบการบริการด้านการคุมประพฤติครอบคลุมทั่วทั้งรัฐ เช่น ในรัฐอิลลินอยส์ กองคุมประพฤติในสำนักงานบริหารของศาลได้พยายามปรับปรุงเชิงคุณภาพและ ปริมาณของบริการด้านการคุมประพฤติ และการบริการที่เกี่ยวข้องกับศาลทั่วทั้ง รัฐอิลลินอยส์ให้มี รูปแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งด้าน โครงสร้าง บริการ และเพิ่มมาตรการใช้การคุมประพฤติ แทนการลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดในคดีไม่ร้ายแรง

กรมช่วยเหลือด้านยุติธรรมชุมชนแห่งรัฐเท็กซัส (เดิมคือ คณะกรรมการคุมประพฤติผู้ใหญ่) รับผิดชอบด้านการจัดทำมาตรฐานระดับรัฐและให้ความช่วยเหลือจากรัฐให้กับแผนก คุมประพฤติ ผู้ใหญ่ในท้องถิ่นที่เลือกเข้าร่วมและมีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐาน โดยสนับสนุน โครงการทำวิจัย และ โครงการทดลองด้านคุมประพฤติทั่วทั้งรัฐเท็กซัส

กองคุมประพฤติและทางเลือกในการลงทัณฑ์ของรัฐนิวยอร์กได้กำหนดแนวทางและ มาตรฐานสำหรับสำนักงานคุมประพฤติทั่วทั้งรัฐ เช่น ข้อกำหนดในการฝึกอบรมหลักการเบื้องต้น สำหรับพนักงานคุมประพฤติใหม่และพนักงานคุมประพฤติฝึกงาน ข้อ ๕ กำหนดว่า พนักงานคุม ประพฤติใหม่ทุกคนต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการฝึกอบรมเจ้าพนักงานรักษาความสงบตาม กฎหมายของรัฐ ซึ่งพนักงานคุมประพฤติตำแหน่งผู้จัดการและผู้ควบคุมต้องมีการฝึกงานต่อเนื่อง (อย่างน้อย 21 ชั่วโมง) ต่อปีด้วย

3.2.2 บทบาทของพนักงานคุมประพฤติ (Roles of Probation officer)⁴⁸

ในสหรัฐอเมริกาพนักงานคุมประพฤติจะต้องมีคุณวุฒิปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย ในบางแห่งกำหนดคุณวุฒิปริญญาโทสาขาสังคมศาสตร์ เช่น จิตวิทยาและสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ซึ่งภาระหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติก่อนข้างมีความหลากหลายในการเผชิญหน้ากับผู้ถูกคุมความประพฤติ Harry Allen จึงเปรียบเทียบบทบาทของพนักงานคุมประพฤติว่าลักษณะบทบาทพื้นฐานหรือลักษณะของพนักงานคุมประพฤติมี 4 แบบ คือ

1) ผู้ให้โทษให้โทษหรือผู้รักษากฎหมาย (Punitive/Law Enforcement officer) โดยเป็นผู้คอยควบคุมดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติ อันเป็นการปกป้องคุ้มครองชุมชน

2) เจ้าหน้าที่สวัสดิการหรือผู้แก้ไขบำบัด (Welfare/Therapeutic Officer) เป็นผู้ให้บริการและความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติ

3) ผู้ปกป้องคุ้มครองหรือผู้ทำงานแบบผสม (Protective/Synthetic Officer) ซึ่งเป็นผู้พยายามที่ผสมผสานการแก้ไขบำบัดให้เข้ากับการบังคับใช้กฎหมาย

4) ผู้ทำงานแบบเฉื่อยชาหรือแบบชั่งกะตาย (Passive/Time Server Office) เป็นผู้ที่ทำงานโดยมิได้คำนึงถึงชุมชนหรือผู้ถูกคุมความประพฤติ กล่าวคือ ชอบทำงานแต่น้อย

ลักษณะของพนักงานคุมประพฤติแบบที่ 1, 2 และ 3 ข้างต้น สามารถนำมาพิเคราะห์ในรูปของตัวแบบ (Model) ได้ 3 ตัวแบบ คือ

1) ตัวแบบที่เน้นการควบคุม (Control Model) เป็นแนวการสอดส่องดูแลกิจกรรมทั้งหลายของผู้กระทำผิดโดยมุ่งควบคุมบุคคลนั้นเป็นหลัก เช่น เน้นเยี่ยมเยียนผู้กระทำผิดทั้งที่บ้านและที่ทำงาน อีกทั้งในทางปฏิบัติจะมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับองค์กรตำรวจ

2) ตัวแบบที่เน้นการบริการทางสังคม (Social Service Model) เป็นแนวการสอดส่องดูแลผู้กระทำผิดโดยมุ่งพิจารณาความต้องการของบุคคลนั้น ทั้งทางด้านสังคมและจิตวิทยา เช่น การจัดหาอาชีพ ที่พักอาศัย การให้คำปรึกษาแนะแนว เป็นต้น

3) ตัวแบบผสมผสาน (Combined Model) เป็นแนวทางการสอดส่องดูแลผู้กระทำผิดโดยให้ทั้งการบริการในขณะที่ใช้วิธีการควบคุม ควบคู่กันไป

องค์กรที่มีงานคุมความประพฤติส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกาจะใช้ตัวแบบที่ 2 และ 3 คือ เน้นการบริการทางสังคม กับแบบผสมผสาน หากเป็นองค์ด้านการพักการลงโทษจะใช้ตัวแบบผสมผสาน ส่วนองค์กรคุมประพฤติจะใช้ตัวแบบบริการทางสังคม ในส่วนของตัวแบบที่เน้นการควบคุมจะไม่มีหน่วยงานใดใช้แบบนี้อย่างใดๆ อย่างไรก็ตาม บทบาทของพนักงานคุมประพฤติที่

⁴⁸ สกิดซ์ย เลิศพานิชพันธ์. (2539). *แนวทางการปรับปรุงแก้ไขอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 64-66.

แตกต่างกัน ย่อมทำให้แบบแผนในการปฏิบัติงานแตกต่างกันด้วย แล้วแต่ลักษณะงานที่พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติ ซึ่งอาจทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความขัดแย้งในบทบาทภาระหน้าที่ของตนเองได้ แต่พนักงานคุมประพฤติจะต้องมีความพร้อมที่จะสนทนาหรือให้ข้อชี้แนะแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความหวัง ความกลัวหรือความขัดแย้ง

3.3.3 ลักษณะงานหลักของการคุมประพฤติ (Probation Services)

Abadinsky⁴⁹ กล่าวว่า งานหลักขององค์กรคุมประพฤติในสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือว่าเป็นงานบริการพื้นฐาน มีอยู่ด้วยกัน 3 งาน คือ งานบริการสำหรับเยาวชน (Juvenile Services) งานสืบเสาะก่อนศาลพิพากษา (Presentence Investigation) และงานคุมความประพฤติหรือสอดส่องผู้กระทำผิด (Supervision of Offenders) แต่ในการศึกษาคำนี้จะกล่าวถึงเฉพาะงานสืบเสาะก่อนศาลพิพากษา และงานคุมความประพฤติเท่านั้น

1) งานสืบเสาะก่อนศาลพิพากษา (Presentence Investigation-PSI)⁵⁰

งานสืบเสาะก่อนศาลพิพากษา เป็นการดำเนินการกระบวนการเพื่อทำรายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนพิพากษา (Presentence Report หรืออาจเรียกว่า Probation report) ซึ่งพนักงานคุมประพฤติต้องทำเมื่อศาลมีคำสั่งหลังจากที่พบว่าจำเลยกระทำผิดจริง โดยปกติรายงานดังกล่าวจะประกอบด้วย ประวัติการกระทำผิด หรือการถูกจับกุมก่อนหน้านั้น ประวัติการทำงาน การศึกษารวมทั้งประวัติครอบครัวและพื้นฐานทางสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดตามแนวคิดของสำนัก Positive ที่สนใจตัวผู้กระทำผิดมากกว่าการกระทำผิด

หลักเกณฑ์ในการสั่งสืบเสาะก่อนศาลพิพากษา ในสหรัฐอเมริกา ธรรมนูญของรัฐบาลกลางมีกฎหมายบังคับให้ศาลต้องสั่งสืบเสาะทุกคดี เว้นแต่จำเลยขอสละสิทธิ์ที่จะถูกสืบเสาะและศาลอนุญาตตามนั้น โดยพิจารณาเห็นว่า มีข้อมูลเพียงพอที่จะมีคำพิพากษาได้โดยไม่ต้องมีการสืบเสาะก็สามารถกระทำได้ สำหรับมลรัฐต่างๆ ส่วนใหญ่จะมีกฎหมายบังคับให้ต้องมีการสืบเสาะก่อน แต่อาจแตกต่างกันไปในรายละเอียด โดยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการสละสิทธิ์ที่จะถูกสืบเสาะในมลรัฐอิลลินอยส์ กล่าวคือ ในทางปฏิบัติของศาล เช่นที่ Cook County Criminal Court ใกล้กับนครชิคาโก Mrs.Nancy Martin (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2538) ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติผู้ใหญ่เขตคุกค์ (Cook County Adult Probation Department) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า นอกจากจะต้องขอความเห็นชอบจากศาลแล้ว ศาลจะถามความเห็นของทางอัยการด้วยว่า สมควรให้จำเลยสละสิทธิ์ที่จะต้องถูกสืบเสาะหรือไม่ ซึ่งเป็นตามบทบัญญัติ มาตรา 531 แห่ง Unified Code of Corrections ใน Illinois Criminal Law and Procedure

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 66.

⁵⁰ สิทธิชัย ค่วงฤทธิ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 46-48.

เหตุที่รายงานสืบเสาะมีความสำคัญในกระบวนการพิจารณาพิพากษาของศาลอเมริกัน เนื่องจากหลักในการกำหนดโทษของศาลจะพิจารณาข้อเท็จจริงจาก

- (1) ข้อมูลรายงานการสืบเสาะก่อนพิพากษาคดี
- (2) ข้อมูลจากการสืบพยาน โทษก์จำเลยในชั้นพิจารณาคดี
- (3) ผลกระทบต่อสังคมอันอาจมีขึ้นหลังจากใช้มาตรการลงโทษนั้น

จึงเห็นได้ว่า รายงานการสืบเสาะมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา แม้แต่ศาลฎีกาของสหรัฐเองก็ยังยอมรับความสำคัญดังกล่าว โดยกล่าวว่า “รายงานการสืบเสาะเป็นสิ่งที่ช่วยในการกำหนดโทษและกำหนดมาตรฐานเพื่อการแก้ไขปรับปรุงจำเลยให้เหมาะสม”

2) งานคุมความประพฤติหรืองานควบคุมและสอดส่อง (Probation Supervision)⁵¹

งานควบคุมและสอดส่องเป็นกระบวนการดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยพนักงานคุมประพฤติจะดำเนินการตรวจสอบบุคคลเหล่านั้นว่า ได้กระทำตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดไว้หรือไม่

แม้ว่าการบริหารงานคุมประพฤติจะมีอยู่หลายประเภทที่แตกต่างกันไป แต่หลักเกณฑ์ในการคุมความประพฤติ (Probation Criteria) ในสหรัฐอเมริกาก็มีจุดร่วมกัน ได้แก่

- (1) ผู้กระทำผิดมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง
- (2) ผู้กระทำผิดมิได้ตั้งใจที่จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง
- (3) ผู้กระทำผิดกระทำลงไปภายใต้การถูกขังขังอย่างรุนแรง
- (4) มีเหตุอันควรที่จะลดหย่อนผ่อนโทษให้ผู้กระทำผิด
- (5) ผู้เสียหายมีส่วนที่ทำให้เกิดการกระทำผิดนั้น
- (6) ผู้กระทำผิดได้ชดเชยหรือจะชดเชยค่าเสียหายที่ตนได้ก่อขึ้นแก่ผู้เสียหาย
- (7) ผู้กระทำผิดไม่มีประวัติการกระทำผิดมาก่อน หรือสามารถกลับตนเป็นพลเมือง

ดีได้

- (8) ผู้กระทำผิดน่าจะได้รับประโยชน์จากการคุมประพฤติ
- (9) ความผิดที่ผู้กระทำผิดเกิดขึ้นในบางสถานการณ์ซึ่งไม่น่าจะเกิดขึ้นอีก
- (10) ลักษณะและเจตนาของผู้กระทำผิดบ่งชี้ว่าจะไม่กระทำผิดซ้ำ
- (11) วิธีการจำคุกจะก่อให้เกิดความยากลำบากอันเกินควรแก่ผู้กระทำผิดและ

ครอบครวั

⁵¹ สิทธิชัย ศ่วงฤทธิ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 48-50.

คดีที่ศาลจะมีคำพิพากษาให้คุมความประพฤติได้ (Sentence of Probation) นั้น จะแตกต่างกันไปตามเขตอำนาจว่าเป็นศาลของรัฐบาลกลางหรือศาลของมลรัฐ กรณีศาลของรัฐบาลกลาง Federal Criminal Code and Rules มาตรา 3561(a) (1989: 790) ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า “... ผู้กระทำผิดซึ่งมีคำตัดสินแล้วว่ากระทำผิดจริงในความผิดใดอาจถูกพิพากษาให้คุมความประพฤติได้ เว้นแต่

- (1) บุคคลนั้นจะกระทำผิดในคดีที่มีโทษสูง ประเภท Class A felony (ความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต) หรือ Class B felony (ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป)
- (2) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่ห้ามมิให้คุมความประพฤติ
- (3) ผู้กระทำผิดถูกคำพิพากษาให้จำคุกในความผิดฐานเดียวกันหรือฐานอื่น

3.3.4 เงื่อนไขในการคุมประพฤติ (Probation Conditions)⁵²

ในการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤตินั้น สมาคมเนติบัณฑิตอเมริกัน (ABA) เสนอว่า ศาลควรอธิบายเงื่อนไขทุกข้อให้ผู้กระทำผิดทราบถึงจุดประสงค์ ขอบเขต และผลของการฝ่าฝืนเงื่อนไข พร้อมทั้งแจ้งเงื่อนไขที่เป็นลายลักษณ์อักษรให้บุคคลนั้นทราบด้วย นอกจากนี้พนักงานคุมประพฤติจะต้องมีอำนาจที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามเงื่อนไข โดยเงื่อนไขทั้งหลายจะต้องมีความชัดเจนเพียงพอเพื่อไม่ให้พนักงานคุมประพฤติกลายเป็นผู้ตั้งเงื่อนไขเสียเอง ซึ่งเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติผู้กระทำผิดตามคำสั่งศาล ที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในสหรัฐอเมริกา ได้แก่

- 1) ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ
- 2) การย้ายที่พำนักจะต้องขออนุญาตพนักงานคุมประพฤติเป็นลายลักษณ์อักษร
- 3) เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของการคุมความประพฤติ
- 4) หากถูกจับกุมหรือต้องคดีอาญาใดๆ ให้แจ้งพนักงานคุมประพฤติ
- 5) ประกอบอาชีพและดูแลผู้อยู่ในความอุปการะ
- 6) การเปลี่ยนงานอาชีพจะต้องแจ้งพนักงานคุมประพฤติเป็นลายลักษณ์อักษร
- 7) ห้ามออกนอกเขตชุมชนของตนโดยมิได้ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร
- 8) ห้ามใช้หรือขายยาเสพติดและอาวุธอันตราย
- 9) ปฏิบัติตามเงื่อนไขพิเศษทั้งหลายตามคำพิพากษา

นอกจากเงื่อนไขการคุมประพฤติข้างต้นแล้ว สมาคมคุมประพฤติและพักการลงโทษอเมริกัน (American Probation and Parole Association) กล่าวถึงเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติว่า

⁵² สิทธิชัย ค้วงฤทธิ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 50-51.

จะต้องเป็นเงื่อนไขที่มีความเหมาะสมกับจำเลยเป็นรายบุคคล และไม่จำกัดอยู่กับเงื่อนไขในข้อหนึ่งข้อใดดังนี้⁵³

- 1) ต้องให้ความร่วมมือกับกิจกรรมเพื่อการควบคุมและสอดส่อง
- 2) ให้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว
- 3) ให้ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ หลีกเลี่ยงการเข้าสู่อาชีพที่ไม่สุจริต
- 4) ปฏิบัติตามหลักสูตรเพื่อการศึกษาและวิชาชีพกำหนดให้
- 5) เข้าการบำบัดรักษาทั้งร่างกายและจิตใจ
- 6) ให้บุคคลนั้นยังคงอยู่ในที่พักอาศัยเดิม หรืออยู่ในที่พักอาศัยซึ่งจัดไว้ให้โดยเฉพาะสำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติ (ในเขตที่กำหนด) เพื่อประโยชน์แก่วิธีการคุมประพฤติ
- 7) ห้ามการคบหาสมาคมกับบุคคลบางประเภทที่จะชักนำไปสู่การกระทำความผิดอีก หรือห้ามเข้าไปในสถานที่บางแห่ง
- 8) ให้ชดใช้ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำผิดนั้น
- 9) ให้ชำระค่าปรับ หรือช่วยเหลือจนเจือครอบครัว
- 10) กำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤตินยินยอมในการตรวจค้นและยึด
- 11) กำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤตินยินยอมให้ตรวจสอบสารเสพติด เช่น ตรวจปัสสาวะตามคำแนะนำของพนักงานคุมประพฤติ

เงื่อนไขทั้ง 11 ข้อข้างต้น เป็นทั้งเงื่อนไข (Conditions) ทั้งกฎ (Rules) บางรัฐจะเรียกข้อกำหนดดังกล่าวว่า “Agreement and Rules” หรือ “ข้อตกลงและกฎการคุมประพฤติ” ซึ่งข้อกำหนดในแต่ละรัฐจะมีแนวทางลักษณะคล้ายๆ กัน แต่มีจำนวนมากน้อยไม่เท่ากัน โดยทุกรัฐจะกำหนด Agreement and Rules ไว้ในคำสั่งให้คุมประพฤติ

ประเด็นสำคัญของงานคุมความประพฤติจึงอยู่ที่ความพยายามทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไข ซึ่งในรายงานของ The President,s Commission on Law Enforcement and Administration of Justice กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ความพยายามดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล มีอยู่ 3 ประการ คือ⁵⁴

- 1) การควบคุมและสอดส่อง (Surveillance) ได้แก่ การให้ผู้ถูกคุมความประพฤติไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามที่ศาลกำหนด และการที่พนักงานคุมประพฤติออกไป

⁵³ จรัล บุรณพันธุ์ศรี. (2544). *การคุมประพฤติกับความมั่นคงของชาติ*. กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. หน้า 35-36.

⁵⁴ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์. *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 48*. หน้า 74-75.

สอดคล้องผู้ถูกคุมความประพฤติที่บ้านหรือที่ทำงาน เพื่อทราบความเคลื่อนไหว และการปฏิบัติตามเงื่อนไข

2) การให้บริการ (Service) ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือทางด้านปัจจัย 4 และทางด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น การฝึกอาชีพ การบำบัดรักษา และการหางานให้ทำ

3) การให้คำปรึกษาแนะนำ (Counseling) ได้แก่ การให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติและครอบครัวให้เข้าใจปัญหาที่ประสบอยู่ และหาทางแก้ปัญหาร่วมกัน หากพนักงานคุมประพฤติไม่อาจให้คำปรึกษาอาจส่งต่อไปยังหน่วยงานที่มีความชำนาญสูง เช่น นักจิตวิทยา หรือจิตแพทย์ เป็นต้น

จึงเห็นได้ว่า เงื่อนไขที่ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติจะมีอยู่หลายประการ เช่น การประกอบอาชีพ การคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น การชดใช้ค่าเสียหาย การทำงานบริการสังคม และการรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ เป็นต้น หากผู้ถูกคุมความประพฤติฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร อาจถูกเพิกถอนการคุมความประพฤติได้

3.3.5 การเพิกถอนการคุมความประพฤติ (Revocation of Probation)⁵⁵

การเพิกถอนการคุมความประพฤติเป็นกระบวนการที่จะทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติสิ้นสภาพการเป็นผู้ถูกคุมความประพฤติและอาจจะต้องกลับเข้าสู่เรือนจำ อันเนื่องมาจากเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

1) Technical Violation ได้แก่ กระทำผิดเงื่อนไขใดๆ ในระหว่างการคุมความประพฤติ เช่น ออกไปนอกประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือไม่ยอมมาทำงานทำ

2) New Offense Violation กระทำผิดขึ้นใหม่ในระหว่างถูกคุมความประพฤติ แม้คดียังไม่ถึงที่สุดศาลก็มีคำสั่งเพิกถอนการคุมความประพฤตินั้นได้

ส่วนกระบวนการเพิกถอนการคุมความประพฤตินั้น เมื่อปี ค.ศ. 1972 ศาลฎีกาสหรัฐอเมริกาได้วางบรรทัดฐานไว้ในคดี Morrissey V. Brewer ว่า “ผู้ได้รับการพักโทษ (Parolee) ซึ่งถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนเงื่อนไขในการพักการลงโทษ มีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติตามกระบวนการนิติธรรม (Due Process) บางประการ ซึ่งรวมถึงการไต่สวนเบื้องต้นและการพิจารณาคดีเพิกถอน” ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 1973 ศาลได้นำคดีไปเทียบเคียงใช้กับคดี Gagnon V. Scarpelli โดยเป็นคดีที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965 ซึ่งในคดี Gagnon V. Scarpelli ศาลฎีกาได้วางแนวปฏิบัติให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีสิทธิ ดังนี้

⁵⁵ สก็อตต์ ลีสพานิชพันธ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 48. หน้า 75-77.

- 1) ได้รับหนังสือกล่าวหาว่าฝ่าฝืนเงื่อนไขในการคุมความประพฤติ
- 2) มีการไต่สวนเบื้องต้น (Preliminary Hearing) เพื่อพิจารณาว่ามีเหตุผลเพียงพอที่น่าเชื่อว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติฝ่าฝืนเงื่อนไขซึ่งอาจต้องนำตัวกลับมาเข้าเรือนจำ
- 3) มีการพิจารณาคดีเพิกถอนการคุมความประพฤติ (Revocation Hearing) เพื่อประมวลข้อเท็จจริงก่อนมีคำสั่งเพิกถอน

ในการพิจารณาดังกล่าว ผู้ถูกคุมความประพฤตินั้นมีโอกาสที่จะนำพยานหลักฐานของตนเข้าสืบและมีสิทธิเผชิญหน้ากับพยานฝ่ายตรงกันข้าม ซึ่งในทางปฏิบัติผู้ถูกคุมความประพฤตินั้นมักจะแต่งตั้งทนายความมาช่วยในการดำเนินคดี อย่างไรก็ตาม การเพิกถอนการคุมความประพฤติจะต้องพิจารณาสภาพข้อเท็จจริงหลายๆ อย่าง ว่ามีเหตุผลพอที่จะเพิกถอน หากเป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไขเล็กน้อย อาจไม่จำเป็นต้องถึงกับเพิกถอน เช่น ขาดนัดรายงานตัวเพียง 1-2 ครั้ง เนื่องจากมีเหตุจำเป็น หรือควรพิจารณาว่า มีเจตนาที่จะฝ่าฝืนเงื่อนไขข้อนั้นหรือไม่ สิ่งที่ต้องคำนึงไว้เสมอก็คือการเพิกถอนนั้นควรกระทำอย่างสร้างสรรค์มิใช่มุ่งแต่ลงโทษ จึงต้องพิจารณาเหตุผลเบื้องต้น

3.3.6 อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของพนักงานคุมประพฤติ

โดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นพนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลาง (Federal) หรือของมลรัฐที่อาจแยกย่อยเป็นแขวง (Municipal) หรือเขต (County) จะมีฐานะเป็น “เจ้าพนักงานผู้รักษาความสงบเรียบร้อย (Peace Officer)” ตามกฎหมาย ซึ่งเป็นข้าราชการ (Public employee) ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายและผดุงไว้ซึ่งความสงบสุขของสังคม ในบางหน่วยงานให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติที่จะปฏิบัติการตามหมายและพกอาวุธ แต่ในบางหน่วยงานก็จำกัดอำนาจพนักงานคุมประพฤติของตนซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป⁵⁶

1) พนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลาง⁵⁷

ตามประมวลกฎหมาย Federal Criminal Code and Rules หรือ U.S. Code (1969: 808) ภาค 2 ว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา (Part II-Criminal Procedure) มาตรา 3602 ได้บัญญัติถึงการแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลางว่า

(1) ในกรณีการแต่งตั้ง (Appointment) ศาลประจำเขตแห่งสหรัฐ (District Court of United States) จะแต่งตั้งบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงาน คุมประพฤติ และหากมีเหตุอันสมควรศาลอาจใช้ดุลพินิจถอดถอนพนักงานคุมประพฤตินั้นก็ได้

(2) ในกรณีบันทึกการแต่งตั้ง (Record of Appointment) ให้ศาลเก็บคำสั่งการแต่งตั้งไว้ในบันทึกของศาล แล้วส่งสำเนาฉบับหนึ่งให้พนักงานคุมประพฤติที่ได้รับการแต่งตั้ง อีกฉบับหนึ่ง

⁵⁶ สก็อตต์ชัย เลิศพานิชพันธ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 48. หน้า 77.

⁵⁷ สิทธิชัย ด้วงฤทธิ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 52-58.

ให้ส่งไปยังผู้อำนวยการสำนักบริหารงานศาลแห่งสหรัฐ (Administrative Office of the United States Courts)

(3) กรณีหัวหน้าพนักงานคุมประพฤติ (Chief Probation Officer) หากศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติกว่า 1 ตำแหน่ง ศาลอาจมอบหมายให้พนักงานคุมประพฤติ คนหนึ่งคนใดเป็นหัวหน้าพนักงานคุมประพฤติ ทำหน้าที่ผู้อำนวยการงานคุมประพฤติในศาลที่มีเขตอำนาจนั้น

ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลพนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลางในภาพรวมก็คือผู้อำนวยการสำนักบริหารงานศาลแห่งสหรัฐ (Administrative Office of the United States Courts) ตามมาตรา 3672 ซึ่งการทำงานของผู้อำนวยการจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการตุลาการ (Judicial Conference of the United States) อันมีประธานศาลฎีกาแห่งสหรัฐเป็นประธาน

คดีอาญาที่พนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลางรับผิดชอบ จะเป็นคดีที่มาจากศาลรัฐบาลกลาง (Federal Court) โดยมีหน้าที่ตามบทบัญญัติมาตรา 3603 อนุมาตรา (1) ถึง (8) ของประมวลกฎหมายฉบับเดียวกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ให้คำแนะนำผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ที่ศาลสั่งให้ดูแล ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบ ตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดในคำพิพากษา โดยผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้องได้รับทราบเงื่อนไขที่เป็นลายลักษณ์อักษรและมีความชัดเจน

(2) ได้รับแจ้งจากศาลที่มีคำพิพากษา เกี่ยวกับเงื่อนไขของผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวภายใต้การสอดส่อง (Supervised release) และจัดทำรายงานความประพฤติและ (การปฏิบัติตาม) เงื่อนไขไปยังศาลดังกล่าว

(3) ใช้วิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับเงื่อนไขในการคุมความประพฤติที่ศาลกำหนด เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวฯ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน

(4) รับผิดชอบในการช่วยเหลือดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวฯ ทั้งหลายที่ตนทราบว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในเขตอำนาจศาลนั้น

(5) บันทึกผลการทำงานแล้วทำรายงานเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักบริหารงานศาลแห่งสหรัฐ หากเป็นความประสงค์ของผู้บริหาร

(6) ช่วยคุมความประพฤติและค้นหาข้อมูลของบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ออกไปทำงานนอกเรือนจำช่วยกลางวัน (Work release) หรือได้รับอนุญาตให้ออกไปทำงานนอกเรือนจำระยะหนึ่ง (furlough) หรือได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำก่อนกำหนด (Pre-release custody) ตามมาตรา 3624 (c) โดยมีคำร้องขอของอัยการใหญ่ (Attorney General) หรือผู้ได้รับมอบหมาย

(7) รายงานความประพฤติและการปฏิบัติตามเงื่อนไข รวมทั้งการชำระค่าปรับ การชดเชยค่าเสียหายของผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้ศาลทราบอย่างสม่ำเสมอ และทำรายงานเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาล หรือการไม่ชำระค่าปรับ ภายใน 30 วันนับแต่วันได้มีการแจ้งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบถึงการไม่ปฏิบัติตามดังกล่าว เพื่อศาลจะได้ดำเนินการพิจารณาว่าสมควรเพิกถอนการคุมความประพฤตินั้นหรือไม่

(8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ศาลมอบหมาย

จากบทบัญญัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ตามประมวลกฎหมาย Federal Criminal Code and Rules จะเห็นว่าขอบเขตการทำงานของพนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลมีค่อนข้างกว้างขวาง เพราะต้องสอดส่องดูแลทั้งผู้ถูกคุมความประพฤติ (Probationer) ผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว (Supervised release) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ออกไปทำงานชั่วคราวนอกเรือนจำ (Work release and furlough) ผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำก่อนกำหนด (Pre-release custody)

นอกจากนี้ พนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลาง ยังมีหน้าที่สอดส่องผู้ได้รับการพักการลงโทษด้วยภายใต้กฎหมายของมลรัฐหากมลรัฐให้ความยินยอม ตามมาตรา 3522 (a) (Federal Criminal Code and Rules, 1989)

(1) อำนาจการเข้าไปในบ้านหรือสถานที่ทำงานของผู้ถูกคุมความประพฤติและการยึดสิ่งของผิดกฎหมาย

ในระหว่างกระบวนการสืบเสาะพนักงานคุมประพฤติจะต้องดำเนินการนัดวันที่จะไปสืบเสาะ ณ ที่พักอาศัยของจำเลยโดยจำเลยจะต้องเห็นชอบด้วย แต่ในกระบวนการคุมความประพฤติหลังจากศาลมีคำสั่งแล้ว ผู้ถูกคุมความประพฤติจะลงลายมือชื่อยอมรับเงื่อนไขในการคุมความประพฤติซึ่งจะมีเงื่อนไขข้อหนึ่งระบุ “ผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้องอนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติไปพบที่บ้านหรือที่ใดก็ตาม ไม่ว่าเวลาใด อีกทั้งจะต้องยอมให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการที่ผิดกฎหมาย หากพนักงานคุมประพฤติพบเห็น”

(2) อำนาจในการจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติ

เนื่องจากพนักงานคุมประพฤติเป็นเจ้าพนักงานผู้รักษาความสงบเรียบร้อย (Peace Officer) กฎหมายของรัฐบาลกลางจึงได้ให้อำนาจดังปรากฏในมาตรา 3606 เรื่องการจับกุมและนำตัวผู้ถูกคุมความประพฤติกลับมา (Arrest and Return of Probationer) (Federal Criminal Code and Rules, 1989: 809) ความว่า “หากมีเหตุอันควรเชื่อ (Probation cause) ว่าผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวภายใต้การสอดส่องฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติหรือเงื่อนไขการปล่อยตัวแล้วแต่กรณี บุคคลนั้นอาจถูกจับกุมและจะต้องถูกนำตัวไปปรากฏต่อศาลที่มีอำนาจเหนือบุคคลนั้นโดยไม่ชักช้า

พนักงานคุมประพฤติอาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวภายใต้การสอดส่องโดยไม่ต้องมีหมายจับ หากพบตัวบุคคลเหล่านั้นไม่ว่าที่ใดก็ตาม...”

ถ้าหากผู้ถูกคุมความประพฤติที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขถูกจับกุมในเขตอำนาจศาลอื่น ระเบียบข้อที่ 40 Rules of Criminal Procedure (Federal Criminal Code and Rules, 1989: 121) บัญญัติให้นำตัวบุคคลนั้นไปยังศาลแขวงของรัฐบาลกลาง (Federal Magistrate) ที่ใกล้ที่สุดโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลมีคำสั่ง

(2.1) ดำเนินการตามระเบียบข้อที่ 32.1 หากศาลเดิมที่สั่งคุมความประพฤติได้โอนคดีมาให้ตามมาตรา 3605 (18 U.S.C.) ซึ่ง Rules 32.1 Rules of Criminal Procedure บัญญัติถึงกระบวนการเพิกถอนการคุมความประพฤติที่จะต้องประกอบด้วยการไต่สวนและพิจารณา เพื่อเพิกถอนการคุมความประพฤติ โดยผู้ถูกคุมความประพฤติจะได้รับแจ้งจุดมุ่งหมายของการไต่สวนหรือการพิจารณาเพื่อเพิกถอนการคุมความประพฤติ คำกล่าวหาว่ามีการฝ่าฝืนเงื่อนไข และได้รับแจ้งสิทธิของตนในการนำพยานหลักฐานของตนเข้าสืบ การถามพยาน และสิทธิที่จะแต่งตั้งทนายความแก่ต่าง นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุมความประพฤติจะต้องกระทำได้อีกต่อเมื่อเมื่อมีการรับฟังพยานและทนายของผู้ถูกคุมความประพฤติแล้ว

(2.2) ดำเนินการไต่สวนเบื้องต้นทันทีหากการฝ่าฝืนเงื่อนไขนั้นเกิดขึ้นในเขตอำนาจ และให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- ควบคุมตัวผู้ถูกคุมความประพฤติไว้เพื่อให้การต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาต่อไป

- จำหน่ายกระบวนการพิจารณาออกไปโดยแจ้งให้ศาลเดิมทราบ

(2.3) หรือมิฉะนั้น ก็ออกคำสั่งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่ถูกควบคุมตัวไปให้การต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาตามสำเนาคำสั่งคุมความประพฤติ หรือตามหมายศาล โดยเป็นที่แน่ชัดแล้วว่า บุคคลซึ่งปรากฏตัวต่อหน้าศาลเป็นบุคคลคนเดียวกันกับที่มีชื่อปรากฏในหมาย

กระบวนการพิจารณาเพิกถอนการคุมความประพฤตินี้ไม่ได้มีความแตกต่างไปจากการเพิกถอนการพักลงโทษ (Revocation of Parole) ที่ใช้อยู่ในสหรัฐอเมริกา

นอกจากนั้น ในกรณีของการควบคุมตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ รัฐบาลอเมริกันได้ออกกฎหมายการปรับปรุงแก้ไขการประกันตัวปี ค.ศ. 1984 (Bail Reform Act of 1984) อันเป็นกฎหมายสำหรับรัฐบาลกลาง (Federal Law) โดยมีบทบัญญัติที่กว้างขึ้นในการ “กักขังเพื่อความปลอดภัย (Preventive Detention)” เพื่อให้อำนาจศาลสั่งกักขังจำเลยที่อาจเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น เช่น ผู้เสียหายหรือพยาน อีกทั้งได้ให้ตัวชี้วัด “ความเป็นอันตราย (Dangerous)” ว่าหมายรวมถึงจำเลยที่ถูกจับในคดีร้ายแรง ผู้ถูกจับอยู่ระหว่างการคุมความประพฤติหรือพักการลงโทษ หรือ

ระหว่างได้รับประกันตัว หรือเป็นผู้ถูกจับที่กระทำผิดซ้ำ แต่กฎหมายได้ระบุวิธีการก่อนที่จะสั่งกักขังเพื่อความปลอดภัยว่า ศาลจะต้องไต่สวนก่อนว่าบุคคลนั้นจะไปก่ออันตรายต่อบุคคลและชุมชนหรือไม่

(3) อำนาจในการพักพอาอาวุธ⁵⁸

พนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลางมีอำนาจพักพอาอาวุธได้ ตามมาตรา 930 (c) (1) (Federal Criminal Code and Rules, 1989: 513) หาก “เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของรัฐบาลกลาง... ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอดส่องดูแลเพื่อการคุ้มครองป้องกัน สืบค้นหรือฟ้องร้องการฝ่าฝืนกฎหมายใดๆ” อย่างไรก็ตาม อาจมีระเบียบภายในสำนักงานคุมประพฤติแห่งนั้นจำกัดอำนาจดังกล่าว ดังเช่นที่สำนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลางในเมืองซานฟรานซิสโก หัวหน้าพนักงานคุมประพฤติจะไม่อนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติพักพอาอาวุธขณะปฏิบัติหน้าที่

2) พนักงานคุมประพฤติในมลรัฐ⁵⁹

งานคุมประพฤติที่มาสู่สำนักงานคุมประพฤติในมลรัฐ จะเป็นคดีของศาลซึ่งมีเขตอำนาจในมลรัฐนั้น โดยศาลจะพิจารณาพิพากษาคดีตามกฎหมายจากสภาพนิติบัญญัติแห่งมลรัฐหรือรัฐธรรมนูญแห่งมลรัฐนั้น โดยอาจมาจากศาลเขต (County Court) ศาลแขวง (Municipal Court) เป็นต้น ส่วนการบริหารงานคุมประพฤติในมลรัฐของสหรัฐอเมริกาจะแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ แบบที่อยู่ภายใต้การดูแลของฝ่ายบริหาร (Executive Branch) กับแบบที่อยู่ภายใต้การดูแลของฝ่ายตุลาการ (Judicial Branch)

ในส่วนของอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติมลรัฐต่างๆ มีความคล้ายคลึงกัน จึงขอยกตัวอย่างมาเป็นบางมลรัฐ ดังนี้

มลรัฐอิลลินอยส์ตามกฎหมายฉบับที่ 110 ว่าด้วยการคุมประพฤติและพนักงานคุมประพฤติ (Probation and Probation Officers Act) (Illinois Criminal Law and Procedure (ILCS), 1995: 572) มาตรา 9b (3) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “พนักงานคุมประพฤติ” หมายถึง “บุคคลที่ได้รับการว่าจ้างให้ทำงานเต็มเวลาในหน่วยงานคุมประพฤติหรือศาล โดยต้องทำงานให้ศาลตามกฎหมายนี้ และกฎหมายศาลเยาวชน ค.ศ. 1987 พนักงานคุมประพฤติ ... ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ศาลฎีกากำหนด และได้รับการว่าจ้างตาม โดยศาลชั้นต้น ให้ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของศาลซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่และได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมจากคณะกรรมการเขต”

⁵⁸ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 48. หน้า 85.

⁵⁹ สิทธิชัย ค้วงฤทธิ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 58-66.

ส่วนในมาตรา 12 (ILCS, 1995: 572-573) ได้บัญญัติถึงหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติไว้ 9 ข้อว่า

(1) ดำเนินการสืบเสาะคดีผู้ที่สามารถจะถูกคุมความประพฤติได้ตามมาตรา 5-3-1 แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขผู้กระทำผิด (Unified Code of Corrections) โดยพนักงานคุมประพฤติจะต้องได้รับโอกาสอย่างเต็มที่ในการสอบถ้อยคำบุคคลนั้นแม้จะถูกคุมขังกก็ตาม

(2) แจ้งให้ศาลทราบถึงประวัติการกระทำผิดและประวัติการคุมความประพฤติเดิมของจำเลย

(3) ทำรายงานและหนังสือแจ้งทั้งหลายอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วให้เจ้าหน้าที่ธุรการเก็บสำนวนเรียงตามลำดับคดี

(4) ดำเนินการเก็บบันทึกคดีที่สืบเสาะให้ถูกต้องและสมบูรณ์ ซึ่งรวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับตัวจำเลย การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล ประวัติที่ผ่านมาหลังสุดของบุคคลนั้น หากผู้นั้นได้รับการคุมความประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤตรายงานผลการคุมความประพฤติอย่างต่อเนื่องซึ่งสามารถถูกตรวจสอบโดยผู้พิพากษาคณใดก็ได้หรือโดยพนักงานคุมประพฤติตามที่ศาลสั่ง แต่มิใช่เป็นบันทึกสาธารณะและห้ามเปิดเผยเนื้อหาของรายงาน เว้นแต่ ศาลจะมีคำสั่ง

(5) รับผิดชอบดูแลบุคคลที่ถูกคุมความประพฤติภายใต้กฎเกณฑ์และระยะเวลาที่ศาลกำหนด และจะต้องให้อธิบายให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบอย่างละเอียด ถึงช่วงเวลาของการคุมความประพฤติและข้อบังคับที่ผู้นั้นจะต้องมารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ เป็นระยะๆ เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติทราบถึงการปฏิบัติตัวของผู้ถูกคุมความประพฤติตลอดระยะเวลาของการคุมความประพฤติ

(6) พัฒนาและดำเนินงานบริการสังคมหรืองานบริการสาธารณะที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ลงมือปฏิบัติ แต่พนักงานคุมประพฤติไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อพฤติกรรมที่เหลวไหลของบุคคลนั้น หากพฤติกรรมเช่นนั้น มิได้เกิดจากความจงใจหรือการละเลยของพนักงานคุมประพฤติ

(7) หากผู้ถูกคุมความประพฤติย้ายจากเขตเดิมที่เคยตนกระทำผิดไว้ พนักงานคุมประพฤติผู้รับผิดชอบคดีในเขตเดิมมีหน้าที่ต้องแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติในเขตใหม่ที่ผู้ถูกคุมความประพฤติย้ายไปอยู่ทราบ พนักงานคุมประพฤติในเขตใหม่จะต้องเข้ารับผิดชอบและมีอำนาจหน้าที่ดูแลผู้ถูกคุมความประพฤตรายนั้นเสมือนหนึ่งเป็นคดีที่เกิดขึ้นในเขตของตน ทั้งจะต้องทำรายงานทุก 6 เดือนหรือบ่อยครั้งขึ้นหากมีการร้องขอ ส่งไปยังพนักงานคุมประพฤติผู้รับผิดชอบในเขตเดิม

(8) อนุญาตให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเดินทางภายใต้การสอดส่องดูแล เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในกฎหมายนี้ หรือตามระเบียบของศาลหรือหน้าที่อื่นๆที่แสดงนัยให้ต้องปฏิบัติ

นอกจากมลรัฐอิลลินอยส์แล้ว ในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ก็มีกฎหมายการคุมประพฤติและการพักการลงโทษ (Probation and Parole) เช่นกัน โดยหมวดที่ 168 มาตรา 2A: 168-11 (New Jersey Code of Criminal Justice (N.J.S.A) 1990) บัญญัติให้อำนาจที่ชัดเจนแก่พนักงานคุมประพฤติ กล่าวคือ นอกจากมีหน้าที่คุมประพฤติตามที่ศาลสั่งแล้วยังให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานตำรวจ (Constable) ด้วย

ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประมวลกฎหมายอาญาแห่งแคลิฟอร์เนียได้บัญญัติให้พนักงานคุมประพฤติเป็นเจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อย (Peace Officer) ตามมาตรา 830.5 มีอำนาจหน้าที่คล้ายตำรวจแต่ถูกจำกัดให้อำนาจเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการบังคับให้เป็นไปตามเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติเท่านั้น ตามมาตรา 830.5 (A) (Penal Code of California, 1988)

จะเห็นว่า พนักงานคุมประพฤติในมลรัฐต่างๆ มีภาระหน้าที่ที่คล้ายคลึงกันดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องลักษณะงานหลักของการคุมประพฤติ นั่นคือ ดำเนินการสืบเสาะประวัติ และภูมิหลังของผู้กระทำผิด และดำเนินการคุมความประพฤติผู้กระทำผิด และไม่มี ความแตกต่างมากนักกับการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลาง จึงขอแยกพิจารณาอำนาจในการค้นหาข้อมูลระหว่างสืบเสาะหรือคุมความประพฤติ ดังนี้

(1) การเข้าไปในบ้านหรือสถานที่ทำงานของผู้ถูกคุมความประพฤติ การตรวจค้น และยึดสิ่งของผิดกฎหมาย

อำนาจของพนักงานคุมประพฤติในมลรัฐอิลลินอยส์ที่จะเข้าไปในบ้านหรือที่ทำงานของผู้ถูกคุมความประพฤติจะกำหนดอยู่ในเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ มาตรา 5-6-3 (5) (ILCS, 1995: 548) ซึ่งบัญญัติให้ผู้ถูกคุมความประพฤติต้อง “อนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติไปเยี่ยมที่บ้านพักอาศัยหรือสถานที่ใดๆ อันเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่” เช่นเดียวกันกับในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ มาตรา 2C: 45-1(10) (N.J.S.A., 1990: 267) นอกจากจะระบุให้ “อนุญาตพนักงานคุมประพฤติไปเยี่ยมบ้าน” แล้ว ยังบัญญัติว่าผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้อง “ตอบคำถามที่ขอด้วยเหตุผลทุกคำถาม” ของพนักงานคุมประพฤติ

ในเรื่องการตรวจค้น โดยหลักสากลจะต้องมีหมายค้นและต้องกระทำโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจประมวลกฎหมายอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก (New York Criminal Law) มาตรา 410.50 (3) ได้บัญญัติว่า “ในระหว่างการคุมความประพฤติ หากมีเหตุผลอันควรเชื่อ

(Reasonable cause to believe) ว่า จำเลยได้กระทำการฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาล ศาลอาจออกหมายค้นให้พนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นที่มีอำนาจดำเนินการตรวจค้นร่างกายหรือบ้านพักอาศัยที่เป็นกรรมสิทธิ์หรืออยู่ในความครอบครองของบุคคลนั้น”

แต่ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย กรณีของการตรวจค้นร่างกาย บ้านพัก หรือยานพาหนะของผู้ถูกคุมความประพฤตินั้น ศาลใช้วิธีวางกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมความประพฤติ “ยินยอมให้พนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจค้นตัว บ้านพัก หรือยานพาหนะและยึดสิ่งของที่ผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน โดยไม่ต้องมีหมายค้น เมื่อเจ้าหน้าที่ขอดำเนินการเช่นนั้น” ทำให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจตรวจค้นและยึดสิ่งของจากผู้ถูกคุมความประพฤติได้โดยชอบด้วยกฎหมายแม้ไม่มีหมายค้น โดยไม่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะถือเสมือนว่าผู้ถูกคุมความประพฤตินั้นมีส่วนบุคลของตน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การค้นด้วยความยินยอมของบุคคลย่อมไม่ขัดต่อมาตรา 4 แห่งบทบัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาที่ว่า “สิทธิของประชาชนย่อมได้รับความคุ้มครองในร่างกาย เคหสถาน เอกสารและทรัพย์สินสิ่งของ จากการค้น ยึดโดยไม่มีเหตุอันควร อันจะกระทำมิได้ และการออกหมายเช่นนั้นจะกระทำมิได้เว้นแต่จะมีเหตุอันควร ซึ่งได้รับการยืนยันจากคำสาบานหรือคำปฏิญาณ โดยในหมายนั้นจะต้องระบุสถานที่ที่จะค้น หรือบุคคลที่จะจับ หรือสิ่งของที่จะยึด”

ทั้งนี้ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้เปิดช่องไว้ตามมาตรา 1203.3 ให้อำนาจศาล “วางข้อกำหนดเงื่อนไขที่สมเหตุสมผล เพื่อความเหมาะสมในการอำนวยความสะดวก” ทำให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวางในการวางเงื่อนไขอย่างเคร่งครัดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของสาธารณชน

(2) อำนาจในการจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติ

ในมลรัฐอิลลินอยส์พนักงานคุมประพฤติในฐานะเป็นเจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อย (Peace Officer) มีอำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติ และมีหน้าที่นำตัวผู้ถูกคุมความประพฤติไปยังศาลที่มีอำนาจเพื่อฟังคำสั่งต่อไป ตามมาตรา 15 (12) (ILCS, 1995: 575)

การจับกุมของพนักงานคุมประพฤติมลรัฐอิลลินอยส์มาตรา 11 (ILCS, 1995: 572) บัญญัติให้จับผู้ถูกคุมความประพฤติได้ หากพิจารณาเห็นว่า (On view) มีการกระทำที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาล โดยสามารถกระทำได้ทุกพื้นที่ในเขตมลรัฐ และการนำตัวไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีหลังการจับกุมจะต้องกระทำในทันที

กระบวนการหลังจากมีการจับกุมเป็นไปตามมาตรา 109-1 (ILCS, 1995: 389) ว่าด้วยกรณีของผู้ถูกจับ (Person arrested) ความว่า “ผู้ถูกจับไม่ว่าจะ โดยมีหมายจับหรือไม่มีหมายจับ

จะต้องถูกนำตัวไปปรากฏต่อศาลที่ใกล้ที่สุดโดยไม่ชักช้า และให้บันทึกข้อกล่าวหาลงในสารบบของศาลแห่งนั้น...” จากนั้นศาลจะ “(1) แจ้งและมอบสำเนาข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับ (2) ให้คำแนะนำถึงสิทธิที่จะแต่งตั้งทนายความ หากบุคคลนั้นยากจนศาลจะแต่งตั้งทนายความของรัฐให้... (3) กำหนดวันนัดไต่สวนเบื้องต้น (4) ให้ประกันตัว หากศาลเห็นว่าบุคคลผู้นั้นจะไม่ก่ออันตรายต่อบุคคลอื่นและชุมชน”

ในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ถ้าบุคคลที่ถูกจับกุมอยู่ในระหว่างคุมความประพฤติ มีข้อกำหนดว่า ศาลอาจพิจารณาไม่ให้ประกันตัวก็ได้ ตามระเบียบข้อที่ 3:21-7 (b) (N.J.A. 1990: 608) พนักงานคุมประพฤติในมลรัฐนี้มีอำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติเช่นกัน เนื่องจากกฎหมายให้มื่ออำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในส่วนที่เกี่ยวกับงานคุมประพฤติ ตามมาตรา 2A:168-11 ประกอบมาตรา 2C: 45-3 (2) ที่บัญญัติให้ “พนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อยอาจจับกุมผู้กระทำความผิดที่อยู่ภายใต้การคุมความประพฤติโดยไม่ต้องมีหมายจับตามคำร้องขอของหัวหน้าสำนักงานคุมประพฤติหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้กระทำความผิดได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาลหรือกระทำความผิดขึ้นใหม่”

ถ้าหากศาลมีเหตุอันควรเชื่อ (Probable cause) ว่า ผู้กระทำความผิดหรือผู้ถูกคุมความประพฤติรายที่ถูกจับนั้นได้กระทำความผิดขึ้นอีก และกำลังถูกควบคุมตัวอยู่ ศาลอาจไม่ให้ประกันตัวและให้รอการพิจารณาของศาลที่มีอำนาจ ตามมาตรา 2C:45-3)

ส่วนพนักงานคุมประพฤติมลรัฐแคลิฟอร์เนียก็มีอำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติเช่นกัน ตามมาตรา 1203.2 (Penal Code of California, 1988) ที่ว่า “ในระหว่างการคุมความประพฤติไม่ว่าเวลาใด พนักงานคุมประพฤติ หรือเจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อยอื่น อาจทำการจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติที่อยู่ในความดูแล โดยไม่ต้องมีหมายจับและนำตัวส่งศาล หรืออาจเป็นกรณีที่ศาลมีดุลพินิจให้ออกหมายจับ และโดยการจับกุมนั้นศาลอาจเพิกถอนการคุมความประพฤติ หากศาลพิจารณาเห็นพ้องกับรายงานของพนักงานคุมประพฤติ หรือหากศาลเห็นว่า การฝ่าฝืนเงื่อนไขคุมความประพฤติของบุคคลนั้นอาจนำไปสู่การกระทำซ้ำอีก หรือเป็นเพราะผู้ถูกคุมความประพฤติไปกระทำความผิดขึ้นอีก ไม่ว่าจะคดีดังกล่าวจะถูกฟ้องหรือไม่...

(3) อำนาจในการพักพอาวรุช

เมื่อมีการจับกุมย่อมต้องมีการพักพอาวรุช เนื่องจากพนักงานคุมประพฤติเป็น Peace Officer จึงมีอำนาจพักพอาวรุชได้ แต่หน่วยงานนั้นอาจจำกัดการพักพอาวรุชได้ ดังเช่นสำนักงานคุมประพฤติผู้ใหญ่เขตคุกคัล มลรัฐอิลลินอยส์จะไม่ให้พนักงานคุมประพฤติที่ดูแลคดี คุมประพฤติ (Basic Probation) พักพอาวรุช แต่จะให้พนักงานคุมประพฤติที่อยู่ในหน่วยคุมความประพฤติแบบเคร่งครัด (Intensive Probation Supervision Unit-IPS Unit) สามารถพักพอาวรุชขณะออกสอดส่อง

หรือเยี่ยมบ้านผู้ถูกคุมความประพฤติที่กระทำผิดก่อนข้างรุนแรงหรือมีปัญหา (Cook County Adult Probation Department (CCAPD), 1995b)

เช่นเดียวกับพนักงานคุมประพฤติในมลรัฐอิลลินอยส์ และพนักงานคุมประพฤติแคลิฟอร์เนียก็มีอำนาจพกพาอาวุธได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 830.5 (Penal Code of California, 1988) ส่วนพนักงานคุมประพฤติมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ แม้กฎหมายจะให้อำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติได้โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายในฐานะที่คล้ายตำรวจที่กล่าวแล้ว แต่ไม่มีอำนาจพกพาอาวุธ เนื่องจากศาลฎีกาแห่งมลรัฐไม่อนุญาต

3.4 อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติตามกฎหมายประเทศญี่ปุ่น

การคุมประพฤติในประเทศญี่ปุ่นเริ่มขึ้นเมื่อมีการออกกฎหมายเยาวชน (Juvenile Law) ฉบับแรกเมื่อปี ค.ศ. 1922 โดยจะใช้การคุมความประพฤติและพักการลงโทษในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปี ก่อนที่จะนำมาใช้กับผู้ใหญ่ มีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ปฏิบัติงานเช่นเดียวกับพัฒนาการของงานคุมประพฤติในประเทศไทย และมีคณะกรรมการวินิจฉัยสำหรับเยาวชน (Juvenile Tribunal) ของฝ่ายบริหารทำหน้าที่เป็นองค์กรคุมความประพฤติและสถานฝึกอบรมเยาวชน⁶⁰

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 งานแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทั้งของเยาวชนและผู้ใหญ่ได้ถูกจัดโครงสร้างองค์กรใหม่ (Reorganization) ให้อยู่ภายใต้การดำเนินงานของรัฐบาล โดยมีกฎหมายเยาวชนฉบับใหม่ และกฎหมายแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (The Offenders Rehabilitation Law) ซึ่งประกาศใช้เมื่อ ค.ศ. 1949 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อการป้องกันสังคมและสนับสนุนการปรับเปลี่ยนแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเพื่อเป็นหลักประกันของการอภัยโทษ (Pardons) และการพักโทษ (Paroles) และกฎหมายฉบับนี้ยังสนับสนุนกิจกรรมการป้องกันอาชญากรรมอีกด้วย สิ่งที่สำคัญอีกประการคือ มีการระบุนชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการให้บริการอย่างเป็นวิชาชีพ เพื่อประสิทธิภาพของงานคุมประพฤติและการพักการลงโทษ โดยกฎหมายได้กำหนดเกี่ยวกับการจ้างพนักงานคุมประพฤติมาปฏิบัติงานประจำอย่างเป็นระบบตามหลักวิชา โดยการนำวิธีการทางพฤตินิยมศาสตร์มาใช้และกำหนดให้ผู้ทำงานอาสาสมัครทำหน้าที่สนับสนุนพนักงาน คุมประพฤติอาชีพ ส่วนคณะกรรมการวินิจฉัยสำหรับเยาวชนได้ถูกยุบไปแต่ภารกิจหน้าที่เดิมได้มีการแบ่งโครงสร้างการดำเนินการใหม่เป็น 3 หน่วยงาน คือ ศาลครอบครัว (Family Court) คณะกรรมการพักการลงโทษเยาวชน (Juvenile Parole Board) และสำนักงานคุมประพฤติเยาวชน (Juvenile Probation Office) สำหรับผู้กระทำผิดที่

⁶⁰ สิทธิชัย ด้วงฤทธิ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 66.

เป็นผู้ใหญ่จะอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของคณะกรรมการพักการลงโทษผู้ใหญ่ (The Adult Parole Board) และสำนักงานคุมประพฤติผู้ใหญ่ (The Adult Probation Office) ซึ่งรับผิดชอบในการกลั่นกรองผู้ต้องขังที่มีอายุตั้งแต่ 22 ปีขึ้นไป เข้าสู่ระบบการพักโทษและควบคุมสอดส่องเมื่อผู้กระทำความผิดเหล่านี้ได้รับการปล่อยตัว⁶¹

ส่วนการคุมประพฤติผู้ใหญ่เริ่มถูกนำมาใช้ เมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา (The Penal Code) ในช่วงปี ค.ศ. 1953 และ 1954 โดยให้ใช้วิธีการคุมความประพฤติผู้กระทำผิดที่ได้รับการรอกการลงโทษ (Suspended Execution of Sentence) และในปี ค.ศ. 1954 มีการตรากฎหมายคุมความประพฤติบุคคลที่ได้รับการรอกการลงโทษ (The Law for Probationary Supervision of Persons under Suspension of Execution of Sentence) โดยมีบทบัญญัติวางหลักเกณฑ์และกระบวนการพิจารณาสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ที่ต้องคำพิพากษาจากศาลอาญา⁶²

3.4.1 การบริหารงานคุมประพฤติ (Administration of Probation)⁶³

งานคุมประพฤติในญี่ปุ่นมีลักษณะพิเศษ เนื่องจากมีอาสาสมัครและองค์กรอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง อันประกอบด้วย อาสาสมัครคุมประพฤติ (Volunteer Probation Officers: VPOs) ผู้ดูแลด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Juridical Persons for Offender Rehabilitation Services) ซึ่งได้รับการอนุมัติจากกระทรวงยุติธรรม และอาสาสมัครอื่นๆ ที่ช่วยเหลือในการป้องกันอาชญากรรมและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยงานคุมประพฤติหรืองานแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรม และเมื่อกล่าวถึงการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชน (Community-based treatment of offenders) จะมีหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสิ้น 4 หน่วยงาน ได้แก่

1) กรมแก้ไขฟื้นฟู กระทรวงยุติธรรม (Rehabilitation Bureau of Ministry of Justice) เป็นหนึ่งในหน่วยงานของกระทรวงยุติธรรม จากทั้งหมด 6 หน่วยงาน ซึ่งรับผิดชอบในการบริหารงานด้านแก้ไขฟื้นฟูเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และรับผิดชอบด้านการวางแผนนโยบายงานคุมประพฤติและผู้ได้รับพักการลงโทษ ควบคุมดูแลการดำเนินงานของคณะกรรมการพักการลงโทษในระดับภาค การสรรหาพนักงานเจ้าหน้าที่ การโอนย้ายของพนักงานคุมประพฤติ ฯลฯ

⁶¹ กรรณิการ์ แสงทอง. (2543). *บทบาทของพนักงานคุมประพฤติในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานยุติธรรม, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 45.

⁶² ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 48. หน้า 98.

⁶³ กรมคุมประพฤติ. (2556). *รายงานการประชุมคุมประพฤติและมาตรการแบบไม่ควบคุมตัวอาชญาชนวกสาม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนา สถาบันวิจัยและพัฒนา. หน้า 168-171.

2) คณะกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดแห่งชาติ (The National Offenders Rehabilitation Commission) เป็นคณะกรรมการกลาง ซึ่งทำงานร่วมกับกระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่หลัก 2 ประการ คือ

(1) มีข้อเสนอแนะต่อกระทรวงยุติธรรมเกี่ยวกับบอภัยโทษ (Pardon) การเปลี่ยนคำพิพากษา (Commutation of a Sentence) การลดวันต้องโทษ (Remission of Execution of a Sentence) และการคุ้มครองสิทธิของบุคคล (Restoration of Rights)

(2) การตรวจสอบและตัดสินการทำคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพักการลงโทษ ในระดับภาคตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Offenders Rehabilitation Act) และกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์คำวินิจฉัย (Administrative Appeal Law) หากมีกรณีร้องเรียน โดยผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ได้รับการพักการลงโทษ ซึ่งส่วนมากข้อร้องเรียนมักจะเกี่ยวกับการเพิกถอนการพักการลงโทษ

3) คณะกรรมการพักการลงโทษในระดับภาค (Regional Parole Board: RPB) มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาปล่อยตัวผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจากศูนย์ฝึกอบรมเยาวชน (Juvenile Training Schools) เรือนจำ (Prisons) บ้านอบรมหญิง (Women,s Guidance Homes) และสถานฝึกอบรม (Work Houses)

(2) เพิกถอนการพักการลงโทษผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่โทษ

(3) พิจารณาการยุติโทษระดับกลาง (Intermediate Sentence) ของผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษ (Parolees) ซึ่งต้องโทษจำคุกขณะที่ยังเป็นเยาวชน

(4) พิจารณาพักการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ อาทิ รางวัลสำหรับผู้มีความประพฤติดี (Good Conduct Award) และ

(5) พิจารณาพักการนับระยะเวลาการรับโทษของผู้ได้รับพักการลงโทษ ที่หลบหนีจนกว่าจะพบตัว

คณะกรรมการพักการลงโทษในระดับภาค จะมีพนักงานคุมประพฤติอาชีพปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือคณะกรรมการ โดยพนักงานคุมประพฤติที่สังกัดคณะกรรมการพักการลงโทษเหล่านั้น ไม่ต้องปฏิบัติหน้าที่การควบคุมสอดส่อง คณะกรรมการพักการลงโทษในระดับภาคต้องดำเนินการพิจารณาและทำคำตัดสินโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Offender Rehabilitation Act)

4) สำนักงานคุมประพฤติ (Probation Office) เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชน มีจำนวนทั้งสิ้น 50 สำนักงาน มีสำนักงาน คุม

ประพจน์สาขา (Branch Probation Offices) 3 แห่ง และมีสำนักงานคุมประพจน์ในแต่ละพื้นที่ (Local Probation Offices) อีกจำนวน 29 แห่งทั่วประเทศ สำนักงานคุมประพจน์ทุกแห่งมีหน้าที่หลัก ดังนี้

- (1) ควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพจน์ (Probationers) และผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษ (Parolees) ทุกวัย
- (2) ประสานงานและสอบปากคำเกี่ยวกับสภาพทางสังคมของผู้ต้องขังและครอบครัว ก่อนได้รับการพิจารณาพักการลงโทษและปล่อยตัวออกจากทัณฑสถาน
- (3) ให้การสงเคราะห์หลังปล่อยสำหรับผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวซึ่งได้ร้องขอ
- (4) สืบเสาะข้อเท็จจริงและดำเนินการขออภัยโทษรายบุคคล
- (5) สนับสนุนกิจกรรมการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน
- (6) คัดเลือกอาสาสมัครคุมประพจน์ (VPOs)
- (7) กำกับดูแลผู้ดูแลด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Juridical Persons for Offender Rehabilitation Services) และอาสาสมัครคุมประพจน์ (VPOs)
- (8) ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในบ้านกึ่งวิถี (Halfway House) และอาสาสมัคร คุมประพจน์ (VPOs)

3.4.2 บทบาทของพนักงานคุมประพจน์⁶⁴

พนักงานคุมประพจน์ในประเทศญี่ปุ่นมีอยู่ 2 ประเภท คือ พนักงานคุมประพจน์ประจำศาลครอบครัว (Family Court Probation Officer) เป็นเจ้าหน้าที่ในฝ่ายตุลาการ และพนักงานคุมประพจน์ (Probation Officer) เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารสังกัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีหน้าที่และหน่วยงานแยกจากกัน โดยพนักงานคุมประพจน์ประจำศาลครอบครัวสามารถเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พนักงานสืบเสาะประจำศาลครอบครัว (Family Court Investigator)” มีหน้าที่ดำเนินการสืบเสาะสภาพสังคม (Social Inquiry) และเขียนรายงานก่อนพิจารณา (Pre-Hearing Investigation) เสนอต่อศาลครอบครัว ในคดีเยาวชนหรือเป็นคดีเกี่ยวกับครอบครัว อีกทั้งยังทำหน้าที่คุมความประพจน์แบบพิเศษของศาลครอบครัวที่เรียกว่า “การคุมประพจน์ทดลองหรือระยะสั้น (Tentative or Short Term Probation)”

ในการศึกษานี้จะมุ่งเน้นไปที่พนักงานคุมประพจน์ในสังกัดกระทรวงยุติธรรมเท่านั้น เนื่องจากเป็นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่

ขอบเขตความรับผิดชอบของพนักงานคุมประพจน์ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม เป็นไปตามภาระหน้าที่ของสำนักงานคุมประพจน์ดังที่กล่าวมาแล้ว และเพิ่มเติมหน้าที่อีก 2 ประการ โดยสำนักงานคุมประพจน์นครโตเกียว ได้แก่

⁶⁴ สิทธิชัย ด้วงฤทธิ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 69-70.

1) อธิบายแนวคิดในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ประชาชน พร้อมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมทางสังคม ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนด้านการป้องกันอาชญากรรม

2) เสนอแนะและสรรหาอาสาสมัครคุมประพฤติ รวมถึงกำกับดูแลงานของสมาคมแก้ไขฟื้นฟูหรืองานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติในสังกัดกระทรวงยุติธรรมจึงมีงานค่อนข้างมาก จะเห็นได้จากการต้องรับผิดชอบคุมความประพฤติ (Supervision) ทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่ ทั้งในงานคุมประพฤติ (Probation) และงานพักการลงโทษ (Parole) แต่สิ่งที่น่าสนใจในระบบคุมประพฤติสำหรับผู้ใหญ่ของประเทศญี่ปุ่น ก็คือ พนักงานคุมประพฤติในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ไม่มีหน้าที่สืบเสาะหรือทำรายงานก่อนการพิพากษาในศาลอาญา เหตุผลประการหนึ่งน่าจะเนื่องจาก ศาลจะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิดจากเจ้าหน้าที่ตำรวจค่อนข้างครบถ้วนพอสมควรอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีการสืบเสาะ ใดๆก็ตาม แม้ปริมาณงานของพนักงานคุมประพฤติญี่ปุ่นจะมีจำนวนมากแต่ได้รับการแบ่งเบาโดยอาสาสมัครคุมประพฤติ ซึ่งมีบทบาทอย่างยิ่งในการช่วยสอดส่องดูแลในกระบวนการคุมความประพฤติผู้กระทำผิด

3.4.3 ลักษณะงานหลักของการคุมประพฤติ

ในประเทศญี่ปุ่นไม่มีระบบการสืบเสาะก่อนพิพากษา เนื่องจากเป็นระบบที่อัยการรวบรวมข้อมูลที่เป็นจากรายงาน พนักงานคุมประพฤติ ทนายความฝ่ายจำเลย เพื่อที่ศาลจะสามารถกำหนดโทษอย่างเหมาะสมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด⁶⁵ ภารกิจหลักการคุมประพฤติในประเทศญี่ปุ่นมี 5 ด้าน ดังนี้⁶⁶

1) การคุมความประพฤติและการพักการลงโทษ (Probation and Parole)

หน่วยงานด้านการแก้ไขฟื้นฟูมีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลผู้กระทำผิดในชุมชน ได้แก่ 1) การคุมความประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชน (Juvenile Probation) 2) การพักการลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชน (Juvenile Parole) 3) การคุมความประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ (Adult Probation) และ 4) การพักการลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ (Adult Parole)

2) การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ (Aftercare Services for Discharged Offenders)

สำนักงานคุมประพฤติอาจให้การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ โดยผู้กระทำผิดต้องยื่นคำร้องด้วยตนเอง ณ สำนักงานคุมประพฤติ เช่น ความช่วยเหลือ

⁶⁵ กรมคุมประพฤติ. (2558). *การประชุมคุมประพฤติและมาตรการแบบไม่ควบคุมตัวอาชญากรสาม ครั้ง* ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา. หน้า 21.

⁶⁶ กรมคุมประพฤติ. *อังกแล้วเชิงอรรถ*ที่ 63. หน้า 173-175.

ด้านเครื่องนุ่งห่ม อาหาร การดูแลทางการแพทย์ ค่าพาหนะ ที่พักอาศัย และการส่งต่อไปยังหน่วยงานสวัสดิการทางสังคมอื่นๆ หากผู้กระทำผิดต้องการรับการช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย พนักงานคุมประพฤติอาจส่งผู้ถูกคุมความประพฤติไปยังบ้านกึ่งวิถี ซึ่งการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดนั้นได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุน

3) การอภัยโทษ (Pardon)

พระราชบัญญัติอภัยโทษ พ.ศ. 2490 (ค.ศ. 1947) (Pardon Act 1947) กำหนดให้มีการอภัยโทษ 2 ประเภท คือ การอภัยโทษโดยคำสั่งคณะรัฐมนตรี (Cabinet Order) และการอภัยโทษรายบุคคล (Individual Pardon) การอภัยโทษโดยคำสั่งคณะรัฐมนตรี แบ่งออกเป็น 3 ประเภท และการอภัยโทษรายบุคคล แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งมีผลที่แตกต่างกันไป โดยผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการคุมประพฤติเป็นผู้ที่มีอำนาจในการยื่นขอการอภัยโทษรายบุคคล

4) การช่วยเหลือผู้เสียหาย (Victim Support)

พระราชบัญญัติว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Offenders Rehabilitation Act) กำหนดว่าหากผู้เสียหายหรือครอบครัวผู้เสียหายได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการพิจารณาพักการลงโทษผู้กระทำผิดในคดี คณะกรรมการพักการลงโทษในระดับภาค (Regional Parole Board) ต้องรับฟังความคิดเห็นดังกล่าว และคำนึงถึงผลกระทบที่ผู้เสียหายได้รับจากการทำความผิดนั้น (มาตรา 38) และพนักงานคุมประพฤติต้องสื่อสารกับผู้ถูกคุมความประพฤติหรือ ผู้ได้รับการพักการลงโทษให้รับทราบถึงผลกระทบของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย (มาตรา 65) ในสำนักงานคุมประพฤติจะมีพนักงานคุมประพฤติและอาสาสมัครคุมประพฤติทั้งชายและหญิงทำหน้าที่ดูแลผู้เสียหาย (Victim Support) เป็นการเฉพาะ โดยไม่ต้องรับคดีควบคุมและสอดส่องหรือพักการลงโทษ

5) กิจกรรมป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention Activities)

กระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่น จะมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ป้องกันอาชญากรรม ที่รู้จักกันดีในชื่อว่า “การมุ่งไปสู่สังคมที่สดใสขึ้น” (Movement towards Brighter Society) ซึ่งจัดขึ้นทั่วประเทศเป็นประจำทุกปี เพื่อให้ความรู้กับประชาชนในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและลดปัญหาอาชญากรรมในสังคม โดยองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการรณรงค์ผ่านสื่อและกิจกรรมต่างๆ เช่น การรณรงค์โฆษณา การประชุมป้องกันอาชญากรรมของ ผู้ที่อาศัยในชุมชน การจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในโรงเรียน เป็นต้น กิจกรรมเชิงป้องกันของประเทศญี่ปุ่นมักเน้นที่การทำงานกับองค์กรในชุมชน เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และการตื่นตัวของทรัพยากรบุคคลในชุมชนที่มีศักยภาพ โดยอาสาสมัครคุมประพฤตินับบทบาทสำคัญในกิจกรรมเหล่านี้ ด้วยประสบการณ์ที่มีในการให้ความช่วยเหลือด้านการแก้ไขฟื้นฟู

ผู้กระทำผิด ซึ่งต้องอาศัยคนในพื้นที่เป็นสำคัญ กลุ่มเป้าหมายของการจัดกิจกรรมดังกล่าว คือ ประชาชนทั่วไป ผู้ที่อาศัยในชุมชนนั้น นักเรียนทุกระดับชั้น ตลอดจนนิสิตและนักศึกษา เป็นต้น

การใช้วิธีคุมประพฤติในประเทศญี่ปุ่น มีการคุมประพฤติผู้กระทำผิด 2 ประเภท คือ การคุมประพฤติ เยาวชนและการคุมประพฤติผู้ใหญ่ การสั่งคุมประพฤติเยาวชนกระทำโดยศาลครอบครัวภายใต้กฎหมายเยาวชน ส่วนการสั่งคุมประพฤติผู้ใหญ่กระทำโดยศาลอาญา ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติเกี่ยวกับการรอกการลงโทษ ซึ่งมีขอบข่ายงานตามกฎหมาย ดังนี้⁶⁷

(1) การคุมประพฤติเยาวชน (Juvenile Probation) ศาลครอบครัวอาจสั่งคุมประพฤติเยาวชนที่ถูกตัดสินว่ากระทำผิดโดยไม่ต้องคำนึงถึงความรุนแรงของการกระทำผิด ศาลจะสั่งคุมประพฤติตามความเหมาะสมเป็นรายคดี โดยใช้ดุลพินิจพิจารณาเกี่ยวกับสุขภาพทางร่างกาย การวิเคราะห์สภาพจิต และรายงานการสืบเสาะทางสังคม (Social Inquiry Report) โดยพนักงานสืบเสาะของศาลเยาวชน (Family Court,s Investigator)

(2) การคุมประพฤติผู้ใหญ่ (Adult Probation) ในประเทศญี่ปุ่น การคุมประพฤติผู้ใหญ่เป็นมาตรการประกอบคำพิพากษารอกการลงโทษ เพราะฉะนั้นผู้กระทำผิดที่สามารถรับการคุมประพฤติได้จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการรอกการลงโทษเท่านั้น ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา (Penal Code) มาตรา 25 กำหนดหลักเกณฑ์ที่ศาลสามารถสั่งให้รอกการลงโทษได้เมื่อ

(2.1) คดีที่กระทำผิดนั้นศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 เยน

(2.2) ผู้กระทำผิดรายนั้นไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนภายในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา

(2.3) ผู้กระทำผิดรายนั้น ต้องคำพิพากษาให้จำคุกแต่ไม่เกิน 1 ปี แต่ได้รับการรอกการลงโทษ ทั้งนี้จะไม่รวมไปถึงผู้กระทำผิดที่ได้รับการรอกการลงโทษและอยู่ระหว่างการคุมความประพฤติในคดีก่อน

ด้วยเหตุนี้ การคุมประพฤติจึงเป็นมาตรการที่แสดงถึงความละเอียดรอบคอบในการพิพากษารอกการลงโทษ ดังนั้น ศาลจะสั่งให้คุมประพฤติผู้กระทำผิดซึ่งเคยกระทำผิดและได้รับการรอกการลงโทษมาก่อน โดยไม่มีการคุมประพฤติโดยอัตโนมัติ สำหรับความผิดที่ก่อขึ้นใหม่ซึ่งอยู่ในข่ายของการรอกการลงโทษ และแม้จะมีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการคุมประพฤติโทษปรับ แต่ในทางปฏิบัติมีการคุมประพฤติสำหรับโทษปรับน้อยมาก โดยในปี ค.ศ. 1981 มีคดีคุมประพฤติที่มาจากการรอกการลงโทษปรับเพียง 3 คดี ใน 100,000 คดี และในปี 1993 ไม่มีการคุมประพฤติโทษปรับเลย

⁶⁷ วรรณิการ์ แสงทอง. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 61. หน้า 48-49.

3.4.4 เงื่อนไขและการเพิกถอนการคุมความประพฤติ

เงื่อนไขการคุมประพฤติและการพักโทษ ผู้กระทำผิดที่ได้รับโอกาสให้แก้ไขฟื้นฟูตนเอง ในชุมชนทุกคน ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดภายใต้การควบคุมสอดส่องของพนักงาน คุมประพฤติ จนกว่ากำหนดเวลาการคุมประพฤติหรือการพักโทษจะสิ้นสุดลง โดยกฎหมายจะ กำหนดเงื่อนไขสำหรับผู้รับการควบคุมสอดส่องแต่ละประเภท ดังนี้⁶⁸

1) ผู้รับการพักโทษจากโรงเรียนฝึกอบรมเยาวชนจากเรือนจำ และจากสถานเณรแนว สตรี (บ้านอบรมหญิง) จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขทั่วไปที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

- (1) พักอาศัยเป็นหลักแหล่งและประกอบอาชีพสุจริต
- (2) ห้ามประพฤติชั่ว
- (3) ห้ามคบหาสมาคมกับผู้ที่อาจก่ออาชญากรรม
- (4) ต้องได้รับอนุญาตก่อนการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยหรือก่อนการเดินทางเป็นเวลานาน (เกินกว่า 1 สัปดาห์)

นอกจากเงื่อนไขทั่วไปแล้ว ยังมีเงื่อนไขพิเศษที่ผู้รับการพักโทษต้องปฏิบัติตามที่ RPB กำหนดเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เงื่อนไขเหล่านี้จะค่อนข้าง หลากหลายเพื่อให้เหมาะแก่ผู้รับการพักโทษเป็นรายบุคคล เงื่อนไขที่ใช้กันอยู่เสมอ ได้แก่ เงื่อนไข การห้ามเกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ ให้ติดต่อพบปะกับพนักงานคุมประพฤติอาสาสมัครอย่างสม่ำเสมอ และให้ช่วยเหลือจนเจือจรรอบครัวการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขพิเศษอาจมีผลให้ต้องกลับไปรับโทษ จำคุกที่เหลืออยู่ตามกำหนดโทษเดิม และการฝ่าฝืนเงื่อนไขทั่วไปก็จะนำไปสู่การเพิกถอนการคุม ประพฤติเช่นกัน

2) ผู้ถูกคุมประพฤติเยาวชน กฎหมายเยาวชนได้บัญญัติเกี่ยวกับเงื่อนไขไว้เหมือนกับ เงื่อนไขของการพักโทษ อย่างไรก็ตาม สำนักงานคุมประพฤติอาจวางเงื่อนไขพิเศษได้ แต่การเพิกถอน การคุมประพฤติเยาวชนจะกระทำไม่ได้ ถ้าปราศจากการตัดสินใจจากศาลครอบครัวว่าเยาวชนนั้น ประพฤติผิดมากพอที่จะเปลี่ยนแปลงคำสั่งใหม่

3) ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ มาตรา 5 แห่งกฎหมายคุมความประพฤติบุคคล ที่ได้รับการรอลงโทษ (The Law for Probationary Supervision of Persons under Suspension of Execution of Sentence) ได้กำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติที่จะใช้กับผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็น ผู้ใหญ่ 3 ประการ คือ

- (1) ผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้องแจ้งสถานที่อยู่ให้พนักงานคุมประพฤติทราบ ทันทีที่ศาลสั่งให้คุมความประพฤติ

⁶⁸ วรรณิการ์ แสงทอง. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 61. หน้า 49-50.

(2) ห้ามประพฤติชั่ว

(3) เมื่อมีการย้ายที่อยู่อาศัยหรือเดินทางไปที่ยื่นนานเกินกว่า 1 เดือน ต้องแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติทราบ

เงื่อนไขดังกล่าวเป็นเงื่อนไขที่ศาลจะต้องกำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทุกคน ศาลหรือสำนักงานคุมประพฤติจะกำหนดเงื่อนไขอื่นนอกเหนือจากนี้ได้ แต่พนักงานคุมประพฤติจะกำหนดข้อชี้แนะให้เหมาะสมเป็นรายคดี โดยพิจารณาภูมิหลังของบุคคล เช่น ห้ามดื่มสุรา ให้ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ แม้ตามกฎหมายจะไม่มีสภาพบังคับ แต่ก็เข้าลักษณะเงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ประพฤติดี หากไม่ทำตามอาจถือได้ว่ามีความประพฤติไม่ดี เท่ากับเป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไขได้ โดยหากผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข อาจถูกเพิกถอนการคุมความประพฤติ แต่ต้องเข้าหลักเกณฑ์ที่ว่าเป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ก่อให้เกิด “สภาพการณ์ร้ายแรงอันไม่น่าพึงใจต่อบุคคลนั้น” ตามมวลกฎหมายอาญา มาตรา 26-2(2) หมายความว่า การฝ่าฝืนเงื่อนไขต้องถึงขนาดเท่านั้น เพราะฉะนั้นการผิดเงื่อนไขเล็กน้อยหรือเป็นการผิดเงื่อนไขเทคนิค (Technical Violation) เช่น ไม่แจ้งเรื่องการเปลี่ยนที่อยู่ให้เจ้าหน้าที่ทราบยอมเป็นการผิดเงื่อนไขแต่ไม่ถึงกับต้องเพิกถอนการคุมความประพฤติ เว้นเสียแต่จะมีการกระทำผิดใดๆ ระหว่างการเปลี่ยนที่อยู่โดยไม่แจ้งนั้น⁶⁹

โดยสรุป ในประเทศญี่ปุ่น มาตรการคุมประพฤติจะถูกใช้โดยผู้พิพากษาซึ่งจะมีการกำหนดมาตรการรอกการลงโทษ ทั้งนี้ ในการคัดเลือกคดีผู้พิพากษาจะพิจารณาถึงความสามารถและคุณสมบัติของผู้ถูกคุมความประพฤติ การกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ผู้พิพากษาจะพิจารณาจากประวัติของผู้กระทำความผิด ประเภทของความผิดโดยข้อมูลต่างๆ เหล่านี้จะถูกรวบรวมจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ พนักงานสอบสวน อัยการ โดยไม่ได้มีการสืบเสาะก่อน และการคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดนั้นจะดำเนินการ โดยองค์กรเอกชนและชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งองค์กรดังกล่าวรับผิดชอบการคุมความประพฤติทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่ โดยรวมเป็นหน่วยงานเดียวกันทำให้องค์กรมีเอกภาค อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มอาสาสมัครดังกล่าวจะอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานคุมประพฤติ โดยมีการประสานงานกันตลอดเวลา⁷⁰

3.4.5 อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของพนักงานคุมประพฤติ⁷¹

ในการปฏิบัติงานเฉพาะด้านคุมความประพฤติของพนักงานคุมประพฤติ มาตรา 2 ของกฎหมายคุมความประพฤติบุคคลที่ได้รับการรอกการลงโทษได้บัญญัติหลักการไว้ว่า “การสอดส่อง

⁶⁹ สิทธิชัย ศิวังฤทธิ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 72.

⁷⁰ กรรณิการ์ แสงทอง. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 61. หน้า 50-51.

⁷¹ สิทธิชัย ศิวังฤทธิ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 73-75.

ดูแลกระทำได้ด้วยทำให้คำแนะนำและช่วยเหลือบุคคล อีกทั้งโดยการชี้แนะให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามเงื่อนไข” และในกฎหมายแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (The Offenders Rehabilitation Law) หมวด 3 มาตรา 18 กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคุมประพฤติว่า

- (1) บังคับการคุมความประพฤติให้เป็นไปตามกฎหมาย
- (2) ป้องกันอาชญากรรมในชุมชน
- (3) หน้าที่อื่นๆ ตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

อำนาจตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติญี่ปุ่น แยกพิจารณาได้ดังนี้

1) อำนาจในการรวบรวมข้อมูลและเอกสารระหว่างคุมความประพฤติ

พนักงานคุมประพฤติจะใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่พักอาศัยการประกอบอาชีพ ประวัติครอบครัว ส่วนเอกสารสำคัญและจำเป็นอื่นๆ จะได้มาจากศาล เนื่องจากระบบคุมประพฤติผู้ใหญ่ของญี่ปุ่นไม่มีการสืบเสาะก่อนการพิพากษา เพราะฉะนั้นพนักงานคุมประพฤติจึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อตรวจประวัติอาชญากร แต่กฎหมายแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (The Offenders Rehabilitation Law) มาตรา 57 ได้ให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติในการขอเอกสารที่จำเป็นได้จากหน่วยราชการอื่น เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล หน่วยงานด้านสวัสดิการ ด้านสาธารณสุขและองค์กรอื่นใด เพื่อให้งานคุมความประพฤติมีความสมบูรณ์

2) อำนาจในการออกหมายเรียก

ตามมาตรา 10 ของกฎหมายคุมความประพฤติฯ หัวหน้าสำนักงานคุมความประพฤติมีอำนาจออกหมายเรียกผู้ถูกคุมความประพฤติมาสอบถามก็ได้ โดยเฉพาะในกรณีที่มีการฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาล และโดยปกติพนักงานคุมความประพฤติสามารถไปเยี่ยมผู้ถูกคุมความประพฤติที่บ้านก็ได้ในเขตที่สำนักงานคุมความประพฤติแห่งนั้นรับผิดชอบ

3) อำนาจในการจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติ

ในส่วนของอำนาจการจับกุม มาตรา 10 ของกฎหมายคุมความประพฤติฯ ได้ให้อำนาจแก่หัวหน้าพนักงานคุมความประพฤติในการจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติ ตามหมายจับของศาลที่เรียกว่า inchi-jo โดยหมายจับนั้นจะออกเมื่อเกิดกรณี

- (1) ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ยอมอยู่อาศัยในสถานที่พักเป็นหลักแหล่ง
- (2) มีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาลและไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกของหัวหน้าพนักงานคุมความประพฤติ หรือเป็นที่เข้าใจได้ว่าบุคคลผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก

การออกหมายจับและการจับกุมข้างต้นนี้ กฎหมายคุมความประพฤติฯ มาตรา 10 วรรค 2 ให้นำกฎหมายแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด มาตรา 41 วรรค 3 และวรรค 7 มาใช้ได้โดยอนุโลม กล่าวคือ

- (1) ผู้พิพากษาศาลเขตมีอำนาจออกหมายจับได้ โดยคำร้องขอของหัวหน้าสำนักงานคุมประพฤติ
  - (2) ผู้ช่วยผู้พิพากษามีอำนาจออกหมายจับเช่นว่านั้น เช่นกัน
  - (3) พนักงานคุมประพฤติดำเนินการจับกุมเอง แต่ถ้าหากเป็นคดีที่มีความยุ่งยาก อาจขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการให้ก็ได้
  - (4) ให้นำกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Code of Criminal Procedure) มาตรา 73 วรรคแรก และวรรค 3 มาตรา 74 และมาตรา 76 วรรคแรก และวรรค 2 มาบังคับใช้โดยอนุโลม
  - (5) ผู้ถูกจับตามหมายจับจะได้รับการปล่อยตัวภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่ถูกจับกุม วัตถุประสงค์ของมาตรา 10 ที่กำหนดให้ควบคุมตัวผู้ถูกคุมความประพฤติได้เพียง 24 ชั่วโมง มีเพียงเพื่อเรียกบุคคลมาสอบถามเท่านั้น
- มีข้อสังเกตในเรื่องของการพกพาอาวุธ แม้ว่าพนักงานคุมประพฤตินั้นจะมีอำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติ แต่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่พนักงานคุมประพฤติจะไม่พกพาอาวุธใดๆ

3.5 เปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศว่าด้วยการคุมประพฤติ

จากการที่ผู้เขียน ได้ศึกษาและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการคุมประพฤติและอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศแล้วนั้น ต่อไปเป็นการเปรียบเทียบงานคุมประพฤติและอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.5.1 การบริหารงานคุมประพฤติ

การบริหารงานคุมประพฤติในประเทศไทยมีกรมคุมประพฤติ ซึ่งอยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานหลักในการดูแลแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน มีหน้าที่พัฒนาระบบรูปแบบและวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชน โดยมีสำนักงานคุมประพฤติทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ ควบคุมและสอดส่อง แก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ผู้กระทำผิดตามกฎหมาย ได้แก่ ผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กและเยาวชน ผู้ได้รับพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก รวมถึงผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัด โดยมีสำนักงานกระจายอยู่ทั่วประเทศ

ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นที่งานคุ้มครองประพาศหรืองานแก้ไขพื้นฟูผู้กระทำผิดอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีกรมแก้ไขพื้นฟูรับผิดชอบในการบริหารงานด้านแก้ไขพื้นฟูเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยสำนักงานคุ้มครองประพาศเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชน แต่แตกต่างกับงานคุ้มครองประพาศในสหรัฐอเมริกาที่มีลักษณะอำนาจแยกส่วนกัน กล่าวคือ การบริหารงานคุ้มครองประพาศอาจสังกัดฝ่ายบริหาร ฝ่ายปกครอง หรือศาลและบางแห่งอาจแยกเป็นหน่วยงานอิสระ โดยแบ่งเป็นหลายระดับทั้งในระดับรัฐบาลกลาง มลรัฐ และระดับมณฑล ในขณะที่ลักษณะงาน คุ้มครองประพาศก็มีหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบสำนักงานคุ้มครองประพาศเขตหรือระดับรัฐและในลักษณะของชุมชน เพื่อควบคุมติดตามและสอดส่องผู้กระทำผิด

3.5.2 มาตรการบังคับกรณีมีการฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุ้มครองประพาศ

ประเทศไทยได้กำหนดขั้นตอนกรณีที่ถูกคุ้มครองประพาศไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุ้มครองประพาศไว้ว่า ให้พนักงานคุ้มครองประพาศตรวจสอบถึงเหตุการณ์ดังกล่าวและแก้ไขพื้นฟูเท่าที่จะสามารถกระทำได้อีกก่อน กล่าวคือ พนักงานคุ้มครองประพาศต้องเตือนให้ผู้ถูกคุ้มครองประพาศมาพบเพื่อสอบถามสาเหตุที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข โดยอาจจะเตือนทางโทรศัพท์และเตือนเป็นหนังสือ หากผู้ถูกคุ้มครองประพาศมาพบให้ดำเนินการคุ้มครองประพาศต่อไป แต่ถ้าไม่มาพบพนักงานคุ้มครองประพาศต้องออกติดตามและสอดส่องผู้ถูกคุ้มครองประพาศที่บ้านพัก ในกรณีที่มีข้อเท็จจริงปรากฏชัดเจนว่า ผู้ถูกคุ้มครองประพาศเจตนาไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองประพาศ ดังนี้ในครั้งต่อไปเมื่อพนักงานคุ้มครองประพาศมีหนังสือเตือนแล้วแต่ผู้ถูกคุ้มครองประพาศเพิกเฉย พนักงานคุ้มครองประพาศสามารถพิจารณาออกติดตามได้โดยเสนอผู้อำนวยการสำนักงานคุ้มครองประพาศพิจารณาอนุมัติ และหากมีข้อสงสัยว่า ผู้ถูกคุ้มครองประพาศได้กระทำความผิดขึ้นในคดีใหม่ ให้ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด (CDS) ไปยังศูนย์ข้อมูลกรมคุ้มครองประพาศ เพื่อรวบรวมข้อมูลแล้วทำรายงานผิดเงื่อนไขพร้อมความเห็นเสนอต่อศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจโดยเร็ว เพื่อให้ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจดำเนินการต่อไป

สำหรับกระบวนการพิจารณาเพิกถอนการคุ้มครองประพาศจะกระทำภายในศาล ซึ่งศาลอาจนัดพร้อมพนักงานอัยการ พนักงานคุ้มครองประพาศ และผู้ถูกคุ้มครองประพาศมาเพื่อสอบถาม โดยศาลต้องแจ้งข้อความในรายงานและความเห็นของพนักงานคุ้มครองประพาศที่เป็นผลร้ายให้ผู้ถูกคุ้มครองประพาศทราบ ซึ่งผู้ถูกคุ้มครองประพาศมีสิทธิคัดค้าน นำพยานหลักฐานเข้าสืบหักล้างและตั้งทนายความต่อสู้คดีได้ แต่ถ้าผู้ถูกคุ้มครองประพาศขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือตามนัดจงใจไม่รับหมายเรียก ได้หลบหนีไป หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกคุ้มครองประพาศ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกาที่กำหนดว่า ให้มีการ

ใต้สวนเบื้องต้นเพื่อพิจารณาว่ามีเหตุผลเพียงพอที่น่าเชื่อว่าผู้ถูกคุมความประพฤติฝ่าฝืนเงื่อนไขและเพื่อประมวลข้อเท็จจริงก่อนมีคำสั่งเพิกถอน ซึ่งในการพิจารณาดังกล่าวผู้ถูกคุมความประพฤติสามารถจะนำพยานหลักฐานของตนเข้าสู้บ และมีสิทธิเผชิญหน้ากับพยานฝ่ายตรงกันข้าม ทั้งตั้งทนายความมาช่วยในการดำเนินคดีได้เช่นเดียวกัน โดยหากเป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไขเล็กๆ น้อยๆ อาจไม่จำเป็นต้องถึงกับเพิกถอนการคุมประพฤติ แต่ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดไว้ว่า ให้หัวหน้าสำนักงานคุมประพฤติดำเนินการออกหมายเรียกผู้ถูกคุมความประพฤติมาสอบถามถึงกรณีที่มีการฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาล สำหรับการเพิกถอนการคุมความประพฤติต้องเข้าหลักเกณฑ์ที่ว่าเป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ก่อให้เกิด “สภาพการณ์ร้ายแรงอันไม่น่าพึงใจต่อบุคคลนั้น” ดังนั้น การผิดเงื่อนไขเล็กน้อยหรือเป็นการผิดเงื่อนไขเทคนิค จึงไม่ถึงกับทำให้ต้องเพิกถอนการคุมความประพฤติ

3.5.3 อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ

1) เปรียบเทียบการเข้าไปในบ้านหรือสถานที่ทำงานของผู้ถูกคุมความประพฤติ การตรวจค้นและยึดสิ่งของผิดกฎหมาย

ประเทศไทยได้กำหนดว่า ในระหว่างการสืบเสาะและการคุมความประพฤติ (การควบคุมและสอดส่อง) หากมีความจำเป็นอย่างยิ่งพนักงานคุมประพฤติดำเนินการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ ที่ผู้ถูกสืบเสาะหรือผู้ถูกคุมความประพฤติพักอาศัยหรือทำงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วย เพื่อสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของผู้ถูกสืบเสาะหรือผู้ถูกคุมความประพฤติเท่านั้น ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก โดยไม่ต้องนัดวันที่จะออกสืบเสาะหรือออกสอดส่อง ส่วนอำนาจในการตรวจค้นและยึดสิ่งของผิดกฎหมายเป็นอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจและพนักงานสอบสวนเท่านั้น ซึ่งแตกต่างกับสหรัฐอเมริกาที่กำหนดว่า ในระหว่างกระบวนการสืบเสาะพนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลางต้องนัดวันที่จะออกไปสืบเสาะที่พักอาศัยของจำเลยซึ่งจำเลยจะต้องเห็นชอบด้วย ส่วนในระหว่างการคุมประพฤติหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว การเข้าไปในบ้านหรือสถานที่ทำงานของผู้ถูกคุมความประพฤติ การตรวจค้นและยึดสิ่งของผิดกฎหมายนั้นเป็นเงื่อนไขข้อหนึ่งในการคุมความประพฤติ ซึ่งผู้ถูกคุมความประพฤติต้องอนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติไปพบที่บ้านหรือที่ใดก็ตามไม่ว่าเวลาใดและต้องยอมให้ยึดสิ่งของที่ผิดกฎหมายหากพนักงานคุมประพฤติพบเห็น สำหรับพนักงานคุมประพฤติในมลรัฐก็มีอำนาจไม่แตกต่างมากนัก เช่น ใน มลรัฐอิลลินอยส์ผู้ถูกคุมความประพฤติต้อง “อนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติไปเยี่ยมที่บ้านพักอาศัยหรือสถานที่ใดๆ อันเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่” ส่วนเรื่องการตรวจค้นในมลรัฐนิวยอร์ก ประมวลกฎหมายอาญาของมลรัฐนิวยอร์กกำหนดว่า “ในระหว่างการคุมความประพฤติ หากมีเหตุผลอันควรเชื่อว่าจำเลยได้กระทำการฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาล ศาลอาจออกหมายค้นให้พนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นที่มีอำนาจดำเนินการตรวจค้น

ร่างกายหรือบ้านพักอาศัยที่เป็นกรรมสิทธิ์หรืออยู่ในความครอบครองของบุคคลนั้น” แต่ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ศาลใช้วิธีวางกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมความประพฤติ “ยินยอมให้พนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจค้นตัว บ้านพัก หรือยานพาหนะและยึดสิ่งของที่ผิดกฎหมายไม่ว่าจะเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน โดยไม่ต้องมีหมายค้น เมื่อเจ้าหน้าที่ขอดำเนินการเช่นนั้น” ทำให้พนักงานคุมประพฤติ มีอำนาจตรวจค้นและยึดสิ่งของจากผู้ถูกคุมความประพฤติได้โดยชอบด้วยกฎหมายแม้ไม่มีหมายค้น เพราะถือเสมือนว่าผู้ถูกคุมความประพฤติสละสิทธิส่วนบุคคลของตนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การค้น โดยความยินยอมย่อมไม่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา

2) อำนาจในการจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติ

ประเทศไทยไม่ได้กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติ ซึ่งแตกต่างกับสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น โดยสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลางมีฐานะเป็น “เจ้าพนักงานผู้รักษาความสงบเรียบร้อย” ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายและผลของความสงบสุขของสังคมด้วย ทั้งกำหนดให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจจับกุมและนำตัวผู้ถูกคุมความประพฤติกลับมา ในกรณีหากมีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวซึ่งอยู่ภายใต้การสอดส่อง ฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติหรือเงื่อนไขการปล่อยตัวแล้วแต่กรณี บุคคลนั้นอาจถูกจับกุมและจะต้องถูกนำตัวไปปรากฏต่อศาลที่มีอำนาจเหนือบุคคลนั้น โดยไม่ชักช้า เพื่อดำเนินการ ไต่สวนและพิจารณาเพิกถอนการคุมความประพฤติ ในกรณีนี้หากพบบุคคลเหล่านั้นไม่ว่าที่ใดก็ตามพนักงานคุมประพฤติอาจจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ สำหรับพนักงานคุมประพฤติในมลรัฐก็มีอำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติเช่นกัน เช่น ในมลรัฐอิลลินอยส์พนักงานคุมประพฤติในฐานะเป็นเจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อย มีอำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติได้ทุกพื้นที่ในเขตมลรัฐ และมีหน้าที่นำตัวผู้ถูกคุมความประพฤติไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีหลังการจับกุมทันทีเพื่อฟังคำสั่งต่อไป ในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ เนื่องจากกฎหมายให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในส่วนที่เกี่ยวกับงานคุมประพฤติ ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อยอาจจับกุมผู้กระทำความผิด (ผู้ถูกคุมความประพฤติ) ที่อยู่ภายใต้การคุมความประพฤติได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ ตามคำร้องขอของหัวหน้าสำนักงานคุมประพฤติหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้กระทำความผิดได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาลหรือกระทำความผิดขึ้นใหม่ ส่วนพนักงานคุมประพฤติมลรัฐแคลิฟอร์เนียก็มีอำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติเช่นกัน ซึ่งกำหนดว่า ในระหว่างการคุมความประพฤติไม่ว่าเวลาใด พนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อยอื่น อาจทำการจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติที่อยู่ในความดูแลได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

และนำตัวส่งศาล หรืออาจเป็นกรณีศาลมีดุลพินิจให้ออกหมายจับ และโดยการจับกุมนั้นศาลอาจเพิกถอนการคุมความประพฤติ หากศาลพิจารณาเห็นพ้องกับรายงานของพนักงานคุมประพฤติ หรือหากศาลเห็นว่า การฝ่าฝืนเงื่อนไขคุมความประพฤติของบุคคลนั้นอาจนำไปสู่การกระทำซ้ำอีก หรือเป็นเพราะผู้ถูกคุมความประพฤติไปกระทำผิดขึ้นอีก ไม่ว่าจะคดีดังกล่าวจะถูกฟ้องหรือไม่

สำหรับประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดให้หัวหน้าพนักงานคุมประพฤตินำอำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติตามหมายจับของศาล และหมายจับจะออกได้เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติ ไม่ยอมอยู่อาศัยในสถานที่พักเป็นหลักแหล่ง หรือมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาลและไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกของหัวหน้าพนักงานคุมประพฤติ หรือเป็นที่เข้าใจได้ว่าบุคคลผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก

3) อำนาจในการพักพลาอาวูธ

ประเทศไทยไม่ได้กำหนดให้พนักงานคุมประพฤตินำอำนาจในการพักพลาอาวูธใดๆ ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับพนักงานคุมประพฤติในประเทศญี่ปุ่นและในบางมลรัฐหรือบางเมืองของสหรัฐอเมริกา เช่น ที่สำนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลางในเมืองซานฟรานซิสโก หัวหน้าพนักงานคุมประพฤติจะไม่อนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติพักพลาอาวูธขณะปฏิบัติหน้าที่ หรือพนักงานคุมประพฤติในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ที่แม้จะมีอำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติได้ก็ไม่มีอำนาจพักพลาอาวูธเนื่องจากศาลฎีกาแห่งมลรัฐไม่อนุญาต แต่ในบางมลรัฐของสหรัฐอเมริกากฎหมายได้กำหนดให้พนักงานคุมประพฤตินำอำนาจพักพลาอาวูธได้ เช่น พนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลางมีอำนาจพักพลาอาวูธได้ หากเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของรัฐบาลกลาง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอดส่องดูแลเพื่อการคุ้มครองป้องกัน สืบค้นหรือฟ้องร้องการฝ่าฝืนกฎหมายใดๆ หรือพนักงานคุมประพฤติในมลรัฐอิลลินอยส์ และมลรัฐแคลิฟอร์เนียก็มีอำนาจพักพลาอาวูธได้ ซึ่งแม้กฎหมายจะกำหนดให้พนักงานคุมประพฤตินำอำนาจพักพลาอาวูธได้ แต่หน่วยงานอาจจำกัดการพักพลาอาวูธ เช่น สำนักงานคุมประพฤติผู้ใหญ่เขตลุดวิกในมลรัฐอิลลินอยส์จะไม่ให้พนักงานคุมประพฤติที่ดูแลคดีคุมประพฤติ (Basic Probation) พักพลาอาวูธ แต่จะให้พนักงานคุมประพฤติที่อยู่ในหน่วยคุมความประพฤติแบบเคร่งคัดสามารถพักพลาอาวูธขณะออกสอดส่องหรือเยี่ยมบ้านผู้ถูกคุมความประพฤติที่กระทำผิดก่อนข้างรุนแรงหรือมีปัญหา

จากการศึกษาพบว่า เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ ในต่างประเทศทั้งสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นได้กำหนดให้พนักงานคุมประพฤตินำอำนาจในการจับกุมผู้นั้นได้ โดยต้องมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามขั้นตอนของกฎหมายก่อน และในกรณีออกไปสอดส่องหรือเยี่ยมบ้านผู้ถูกคุมความประพฤติในหลายมลรัฐของสหรัฐอเมริกา

พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจเข้าไปในบ้านหรือสถานที่ทำงานของผู้ถูกคุมความประพฤติ การตรวจค้นและยึดสิ่งของผิดกฎหมายนั้นเป็นเงื่อนไขข้อหนึ่งในการคุมความประพฤติ และมีอำนาจพกพาอาวุธได้แต่มีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขในการพกพาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สำหรับประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า พนักงานคุมประพฤติไม่มีอำนาจบังคับทางกฎหมายกับผู้ถูกคุมความประพฤติ ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ซึ่งเป็นปัญหาในการปฏิบัติงานจึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติม บทบัญญัติแห่งกฎหมายต่อไป